

ภาวะสังคมไทย

ไตรมาสสอง ปี 2562

Social Situation and Outlook

ความเคลื่อนไหวทางสังคม รายไตรมาส

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน 2562

- การจ้างงานลดลงเล็กน้อย การว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ
ค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น
- หนี้ครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้น โดยผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่
และโรคไข้เลือดออกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- คดียาเสพติดเพิ่มขึ้น
- การเกิดอุบัติเหตุลดลง รถโดยสารสาธารณะเกิดอุบัติเหตุลดลง

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

- คนไทยอ่านและใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้น แต่เด็กวัยเรียนยังมีปัญหาอ่านไม่ออกและขาดทักษะด้านการอ่าน
- การตั้งครุฑในวัยรุ่น กับโอกาสทางการศึกษา
- ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์เป็น “Tier 2” เป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน

บทความเรื่อง “อุบัติเหตุทางถนนป้องกันได้”

หลักคิดของวิธีแห่งระบบที่ปลอดภัย (Safe System Approach) ที่ยอมรับในข้อจำกัดและความผิดพลาดของมนุษย์ว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ แต่การมีระบบที่ปลอดภัยจะสามารถช่วยป้องกันและลดความรุนแรงของอุบัติเหตุหรือข้อผิดพลาดของบุคคลให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินน้อยที่สุด โดยให้ความสำคัญกับโครงสร้างถนนและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ยานพาหนะที่ปลอดภัย การใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย และความเร็วที่ปลอดภัย

ความเคลื่อนไหวและสถานการณ์ทางสังคม

จ้างงานลด 0.3%

การจ้างงานลดลงร้อยละ 0.3 โดยภาคเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 4.0 ขณะที่นอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 อัตราการว่างงานเท่ากับ 0.98 ค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.7 ผลผลิตภาพแรงงานโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6

ศต้อาญาเพิ่ม 16.9%

ศต้อาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.9 โดยศต้อาญาเสพติดเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.6 จากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมในทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้าถึงซึ่งความยุติธรรม

หนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น 6.3%

ไตรมาสหนึ่งปี 2562 หนี้สินครัวเรือนเท่ากับ 12.97 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 เมื่อเทียบกับร้อยละ 6.0 ในไตรมาสก่อน และคิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP เท่ากับร้อยละ 78.7

อุบัติเหตุจราจรลดลง 10.6%

การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกลดลงร้อยละ 10.6 แต่จำนวนผู้เสียชีวิตและมูลค่าความเสียหายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 และ 8.4 การเกิดอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะลดลง หากการเกิดแต่ละครั้งสร้างความสูญเสียมากมาย จึงยังต้องเฝ้าระวัง โดยเฉพาะช่วงการเดินทางในเทศกาลที่จะมาถึง

ผู้ป่วยโรคเฝ้าระวังเพิ่ม 25.9%

จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.9 โดยผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ 135.4 และผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.7

คนไทยใช้เวลาอ่าน 80 นาที/วัน

ในปี 2561 คนไทยมีอัตราการอ่านร้อยละ 78.8 และใช้เวลาในการอ่านเฉลี่ย 80 นาที/วัน แม้จะมีแนวโน้มดีขึ้น แต่ยังขาดทักษะการอ่าน และขาดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรีเพิ่มขึ้น 4.6%

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรีขยายตัวร้อยละ 4.6 ยังต้องเฝ้าระวังผลกระทบจากคว้นบุหรีมือสองและมือสามในบ้าน และการแพร่ระบาดของบุหรีไฮบริด

แม่วัยรุ่นลดลงเป็น 12.9%

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มลดลง แต่ตัวเลขยังสูงและยังต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง เพราะยังเป็นวัยที่ควรอยู่ในระบบการศึกษา และส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร

ความเคลื่อนไหวทางสังคมรายไตรมาส

1. การมีงานทำ การว่างงาน และรายได้

“

การจ้างงานภาคเกษตรลดลง
ขณะที่นอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้น
อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ
รายได้แรงงานเพิ่มขึ้น

”

การจ้างงานภาพรวมลดลงเล็กน้อย ไตรมาสสองปี 2562 มีผู้มีงานทำ 37.8 ล้านคน ลดลงร้อยละ 0.3 จากช่วงเดียวกันปีก่อน โดยผู้มีงานทำภาคเกษตรยังคงลดลงต่อเนื่อง ร้อยละ 4.0 โดยมีสาเหตุมาจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย และปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ต่อกิจกรรมการเกษตร ขณะที่ผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 สาขาที่มี

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสสอง ปี 2562

	จำนวน (หน่วย: ล้านคน)						การเปลี่ยนแปลง (%YOY)							
	2561				2562		2561				2562			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2		
กำลังแรงงานรวม	38.1	38.5	38.7	38.4	38.4	38.4	-0.2	0.6	1.5	1.7	0.6	-0.2		
1. ผู้มีงานทำ	37.4	37.9	38.3	37.9	37.7	37.8	-0.2	0.9	1.7	1.9	0.9	-0.3		
(การทำงานต่ำกว่าระดับ)*	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2	0.0	-19.3	17.5	-9.1	0.0	-15.3		
1.1 ภาคเกษตร	11.7	12.0	12.8	12.2	11.2	11.5	6.0	3.0	1.9	2.4	-4.2	-4.0		
1.2 นอกภาคเกษตร	25.7	25.9	25.5	25.7	26.5	26.3	-2.8	0.0	1.6	1.7	3.2	1.5		
- อุตสาหกรรมการผลิต	6.3	6.3	6.2	6.3	6.3	6.3	0.0	2.6	2.8	4.6	1.0	-0.5		
- ก่อสร้าง	2.1	2.2	2.1	2.1	2.3	2.4	-11.8	-2.7	2.6	5.0	10.5	6.2		
- ค้าส่ง/ค้าปลีก	6.3	6.3	6.2	6.3	6.4	6.3	-2.8	-2.2	0.9	1.5	2.4	-0.4		
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.8	2.8	2.8	2.9	2.8	2.9	-1.3	5.7	3.0	0.0	-0.2	1.1		
- การขนส่ง/เก็บสินค้า	1.3	1.2	1.3	1.3	1.3	1.3	-3.2	-0.4	10.7	2.6	5.1	7.2		
- การศึกษา	1.2	1.2	1.2	1.1	1.2	1.2	-5.1	0.4	1.9	-3.9	-0.5	3.1		
- อื่นๆ	5.8	5.9	5.8	5.8	6.1	6.0	-2.3	-1.9	-1.6	-0.6	5.9	2.5		
2. จำนวนผู้ว่างงาน**	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	2.2	-11.6	-17.5	-14.9	-25.9	-8.3		
อัตราการว่างงาน (%)	1.2	1.1	1.0	0.9	0.9	1.0								
3. แรงงานรอฤดูกาล	0.3	0.2	0.1	0.1	0.3	0.3	0.2	-29.4	-25.5	-8.3	0.4	40.3		
สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (%)	0.8	0.5	0.1	0.3	0.8	0.7								
4. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (เอกชน)	44.7	46.4	46.5	46.7	43.5	46.4	1.4	-0.2	-0.6	0.4	-2.6	0.1		
5. ชั่วโมงทำงานเฉลี่ย/สัปดาห์ (รวม)	42.0	43.2	43.3	43.5	41.3	43.0	0.6	-0.2	-1.5	0.1	-1.5	-0.4		
5.1 ผู้ทำงานน้อยกว่า 10 ชม.***	0.8	0.6	0.4	0.4	0.9	0.6	-21.4	-21.6	13.6	-42.8	6.7	-7.1		
- ต้องการการทำงานเพิ่ม	0.1	0.1	0.0	0.0	0.1	0.1	-25.7	-34.4	15.1	-55.3	-30.6	-9.1		
- ไม่ต้องการการทำงานเพิ่ม	0.7	0.6	0.3	0.3	0.8	0.5	-20.7	-20.1	13.3	-41.4	12.0	-6.9		
5.2 ผู้ทำงานน้อยกว่า 35 ชม.***	7.8	6.0	6.1	5.6	8.7	6.0	-7.5	-0.3	16.2	1.3	12.6	0.7		
- ต้องการการทำงานเพิ่ม	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2	0.0	-19.3	17.5	-9.1	0.0	-15.3		
- ไม่ต้องการการทำงานเพิ่ม	7.4	5.7	5.8	5.4	8.4	5.8	-7.8	0.8	16.2	1.8	13.2	1.4		
5.3 ผู้ทำงาน 40 ชม. ขึ้นไป	25.5	27.5	27.6	27.8	24.8	27.4	1.8	1.0	-1.1	1.4	-2.7	-0.6		
5.4 ผู้ทำงาน 50 ชม. ขึ้นไป	7.1	7.5	7.6	7.4	6.5	7.0	-4.5	-4.4	-4.7	-3.4	-7.9	-6.3		
6. จำนวนผู้ว่างงานแฝง	0.4	0.2	0.1	0.1	0.4	0.3	-7.7	-30.6	-10.5	-25.2	-7.2	28.8		
อัตราการว่างงานแฝง (%)	1.1	0.6	0.3	0.4	1.0	0.8								

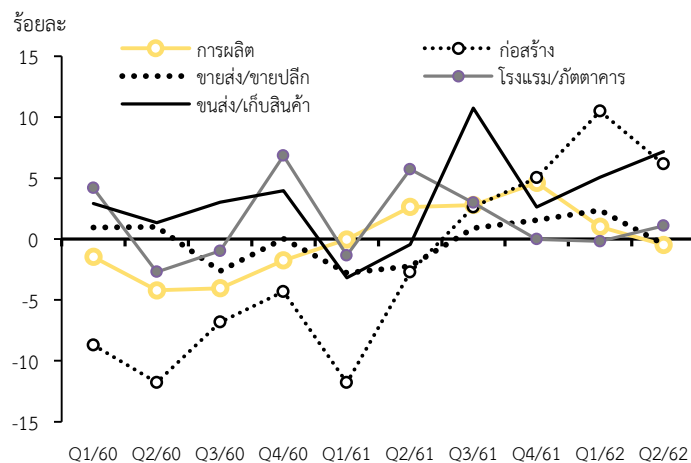
หมายเหตุ: * ทำงานต่ำกว่า 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และต้องการการทำงานเพิ่ม (นับรวมผู้ที่ทำงาน 0 ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

** (1) ผู้ว่างงาน หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่มีการประจำตัวหางาน สมัครงานหรือรอการบรรจุงาน และผู้ที่ไม่ได้หางานทำแต่พร้อมจะทำงานในระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์ (2) ผู้ว่างงานแฝง คือ ผู้ที่ทำงานน้อยกว่า 10 ชม./สัปดาห์ และต้องการการทำงานเพิ่ม ผู้รอฤดูกาล และ (3) อัตราการว่างงานแฝง = ผู้ว่างงานแฝง/กำลังแรงงาน

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การจ้างงานเพิ่มขึ้น ได้แก่ สาขาการขนส่ง การเก็บสินค้า เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องร้อยละ 7.2 สาขาการก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.2 จากการลงทุนของภาครัฐ สาขาการศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 และ สาขาโรงแรมและภัตตาคารเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1 สำหรับสาขาที่มีการจ้างงานลดลง ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมการผลิตลดลงร้อยละ 0.5 โดยเฉพาะในอุตสาหกรรม การผลิตเครื่องจักร ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม และเครื่องแต่งกาย สอดคล้องกับการส่งออกที่หดตัว และสาขาการค้าส่ง/ค้าปลีกลดลงร้อยละ 0.4 จากการจ้างงานที่ลดลงในสาขาย่อยเกี่ยวกับการขายปลีกอาหารเครื่องดื่ม สินค้าทางเภสัชกรรมและเวชภัณฑ์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม

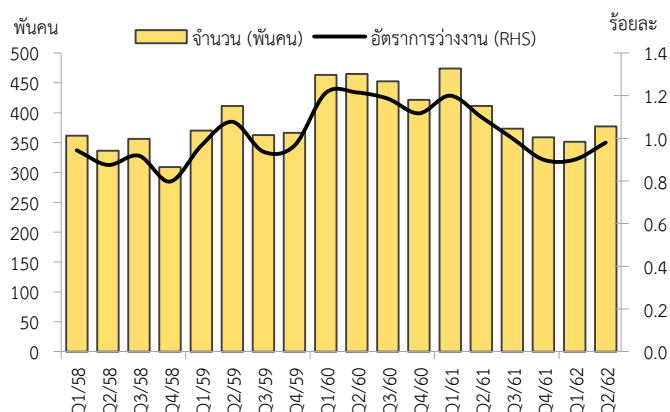
แผนภาพ 1 ผู้มีงานทำจำแนกตามสาขา (%YOY)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

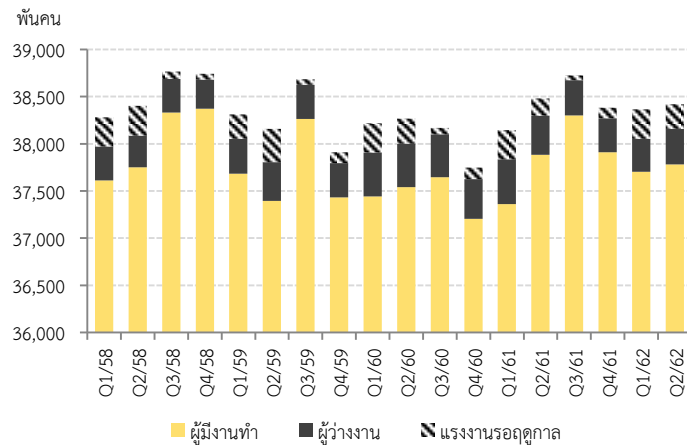
ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย ในภาพรวมไตรมาสสองปี 2562 เท่ากับ 43.0 ชั่วโมง/สัปดาห์ ลดลงร้อยละ 0.4 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อนหน้า สำหรับชั่วโมงการทำงานเฉพาะภาคเอกชนเฉลี่ยเท่ากับ 46.4 ชั่วโมง/สัปดาห์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1 ทั้งนี้ ผู้ทำงานมากกว่า 50 ชั่วโมง/สัปดาห์ลดลงร้อยละ 6.3 เป็นการลดลงต่อเนื่องเป็นไตรมาสที่ 8 โดยลดลงทั้งในสาขาเกษตร สาขาการผลิต และสาขาการบริการ สอดคล้องกับเศรษฐกิจที่ชะลอตัว

แผนภาพ 2 จำนวนและอัตราการทำงาน

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 3 ผู้มีงานทำ ผู้ว่างงาน และแรงงานรอฤดูกาล

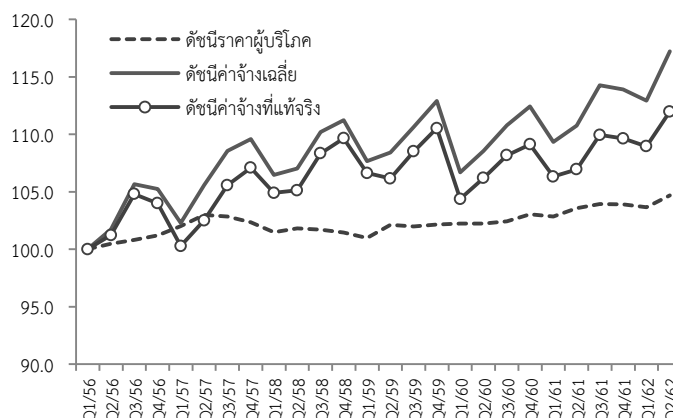

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การว่างงานยังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยไตรมาสสองปี 2562 มีผู้ว่างงาน 0.38 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 0.98 เพิ่มขึ้นใกล้เคียงอัตราร้อยละ 0.92 ในไตรมาสที่ผ่านมา แต่ลดลงเมื่อเทียบกับร้อยละ 1.07 จากช่วงเดียวกันปีก่อนหน้า ขณะที่แรงงานรอฤดูกาลมีจำนวน 2.63 แสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 40.3 จากช่วงเดียวกันปีที่แล้ว ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาภัยแล้ง ทำให้แรงงานภาคเกษตรไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่

จำนวนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างเท่ากับ 1.56 เท่า ใกล้เคียงกับ 1.50 เท่า ในช่วงเดียวกันปีก่อนหน้า เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบว่า จำนวนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างในระดับประถมศึกษาเท่ากับ 0.60 เท่า สะท้อนถึงความขาดแคลนของแรงงานระดับล่าง และสอดคล้องกับอัตราการว่างงานในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าร้อยละ 0.35 ซึ่งต่ำที่สุดในรอบ 3 ปี สะท้อนว่ากระบวนการผลิตของประเทศไทยในบางสาขายังไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนไปสู่การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง โดยเฉพาะกลุ่ม SMEs ขนาดเล็ก อาทิ การผลิตสิ่งทอ เครื่องแต่งกาย การผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์จากกระดาษ และภาคบริการ อาทิ ภัตตาคาร และค้าปลีกค้าส่ง ยังมีความต้องการแรงงานระดับล่างจำนวนมาก ประกอบกับกลุ่มคนรุ่นใหม่มีการศึกษาเฉลี่ยสูงขึ้นตามนโยบายการศึกษา ไม่ต้องการทำงานระดับล่าง ทำให้อุปทานของแรงงานทักษะต่ำนี้มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง

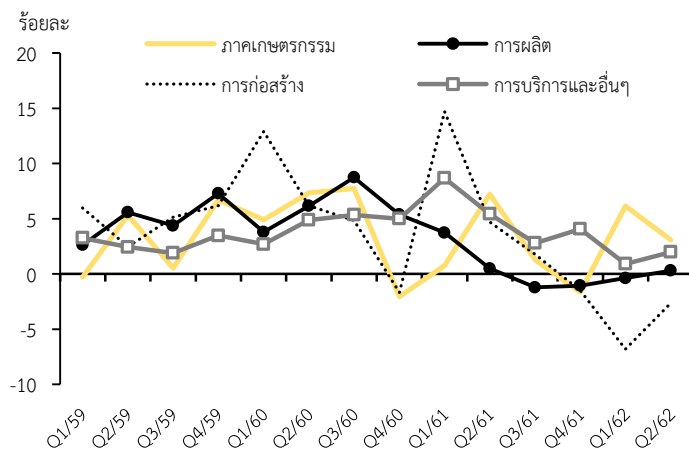
แผนภาพ 4 ดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีค่าจ้างเฉลี่ยและดัชนีค่าจ้างเฉลี่ยที่แท้จริง (ปีฐาน: 2556)

ที่มา: สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ค่าจ้างแรงงานโดยรวมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.1 จากช่วงเดียวกันปีที่ผ่านมา ขณะที่ค่าจ้างแรงงานภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 มีมูลค่าเท่ากับ 12,859 บาท/เดือน ทั้งนี้เมื่อหักเงินเฟ้อที่ร้อยละ 1.1 ทำให้ค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงของภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.7 ค่าจ้างในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 ขณะที่ค่าจ้างนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 สอดคล้องกับผลิตภาพแรงงานโดยรวมที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยแม้ว่าผลิตภาพแรงงานในสาขาการก่อสร้างจะยังคงลดลงต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุมาจากการจ้างงานในสาขานี้ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ในสาขาอื่นๆ ได้แก่ สาขาการผลิต สาขาการบริการ และสาขาภาคเกษตรกรรมยังคงมีผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้น

แผนภาพ 5 อัตราการเติบโตของผลิตภาพแรงงานตามสาขาอุตสาหกรรม

ที่มา: สศช.

ประเด็นแรงงานที่น่าสนใจและควรติดตาม

1. สถานการณ์ภัยแล้งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมภาคเกษตรและรายได้ในระยะต่อไป โดยกรมอุตุนิยมวิทยาคาดการณ์ปริมาณน้ำในช่วงฤดูฝนปี 2562 จะน้อยกว่าปี 2561 และน้อยกว่าค่าปกติประมาณร้อยละ 5-10 (ปี 2561 มีปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าค่าปกติร้อยละ 3) เชื้อเพลิงที่มีปริมาณน้ำวิกฤตคือ เชื้อเพลิงอูบลรัตน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำใช้และพื้นที่เพาะปลูกในจังหวัดขอนแก่น และมหาสารคาม บางส่วน รวมถึงเชื้อเพลิงภูมิล ภูมิลสิริกิติ เชื้อเพลิงแควน้อย เชื้อเพลิงสิรินธร เชื้อเพลิงจุฬาภรณ์ เชื้อเพลิงป่าสักชลสิทธิ์ เชื้อเพลิงกระเสียว และเชื้อเพลิงคลองสิียด มีระดับน้ำที่ใช้ได้ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของระดับกักเก็บน้ำในอ่าง จากสถานการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่เพาะปลูกเป็นวงกว้าง และจะส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกิจกรรมทางการเกษตรและรายได้ของเกษตรกรในระยะต่อไป

ปัจจุบันมีจังหวัดที่ประกาศขอความช่วยเหลือจากปัญหาภัยแล้งแล้ว 8 จังหวัด 65 อำเภอ ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา อุทัยธานี ซึ่งเกษตรกรในจังหวัดดังกล่าวมีจำนวนรวมกันประมาณ 1.9 ล้านราย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางบรรเทาผลกระทบปัญหาภัยแล้ง ได้แก่ การจัดปฏิบัติการฝนหลวง การสนับสนุนเครื่องมือ เช่น รถบรรทุกน้ำ เครื่องสูบน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และการสร้างเสริมความรู้

“

สถานการณ์ภัยแล้งส่งผลกระทบต่อพื้นที่เพาะปลูกเป็นวงกว้าง และจะส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกิจกรรมทางการเกษตรและรายได้ของเกษตรกร

”

ของเกษตรกรในการวางแผนเพาะปลูกพืชล่วงหน้าโดยเฉพาะในฤดูแล้งปี 2562/2563 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์น้ำ รวมถึงการช่วยเหลือเกษตรกรในระยะสั้น เช่น การบรรเทาความเดือดร้อนด้านรายได้ เพิ่มสภาพคล่องให้ครัวเรือนเกษตรกรโดยการจ่ายเงินชดเชย การสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำและขยายเวลาชำระหนี้ โครงการประกันข้าวนาปี และการเตรียมเมล็ดข้าวเพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกร

2. จากการชะลอตัวของเศรษฐกิจตามการหดตัวของภาคการส่งออกและการท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของแรงงานในระยะต่อไป ทั้งนี้ การส่งออกที่หดตัวลงในช่วงครึ่งแรกของปีร้อยละ 4.1 โดยสาขาที่มีการส่งออกหดตัวมาก ได้แก่ สินค้าเกษตร เช่น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง น้ำตาล สินค้าอุตสาหกรรม เช่น ผลิตภัณฑ์ยาง ชิ้นส่วนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แผงวงจรรวมและชิ้นส่วน รถยนต์นั่ง เครื่องจักรอุปกรณ์ เคมีภัณฑ์ ปิโตรเลียมและผลิตภัณฑ์ ซึ่งคาดว่าจะกระทบต่อแรงงานรวมประมาณ 5.1 ล้านคน ขณะเดียวกันจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มชะลอตัวลง โดยในช่วงครึ่งแรกของปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อแรงงานในภาคบริการ และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง อาทิ แรงงานในสาขาโรงแรมภัตตาคาร สาขาค้าปลีก ค้าส่ง และสาขาบริการขนส่ง

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในการออกมาตรการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจ ได้แก่ มาตรการบรรเทาค่าครองชีพผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และการพักชำระหนี้กองทุนหมู่บ้าน และมาตรการกระตุ้นการอุปโภคบริโภคและการลงทุนภายในประเทศ ได้แก่ มาตรการ “ชิมช้อปใช้” ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในเมืองหลักและเมืองรอง มาตรการช่วยเหลือการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้กับผู้ประกอบการ SMEs รายย่อย และมาตรการทางภาษีเพื่อกระตุ้นการลงทุนในเครื่องจักรของภาคเอกชน

“
การบริการจัดส่ง
สินค้าด่วนถึงที่ Lineman,
Grab, Foodpanda, Get,
และ Skootar
เป็นส่วนหนึ่งของ
สาขาการขนส่ง/เก็บสินค้า
ซึ่งมีแนวโน้มผู้ใช้งานทำ
เพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง

”

3. แนวทางการคุ้มครองเพื่อรองรับการจ้างงานของธุรกิจรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การบริการจัดส่งสินค้าด่วนถึงที่ อาทิ Lineman, Grab, Foodpanda, Get, และ Skootar ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสาขาการขนส่ง/เก็บสินค้าซึ่งมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในไตรมาสที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 7.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของแมนพาวเวอร์กรุ๊ป ที่ระบุว่า ตลาดแรงงาน “โลจิสติกส์” ในปี 2561 ที่เติบโตมากกว่าร้อยละ 30 และมีแนวโน้มจะเติบโตขึ้นอีกในปี 2562 ตามการเติบโตของธุรกิจ “อีคอมเมิร์ซ” ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องมีการทบทวนกฎระเบียบเพื่อให้ครอบคลุมการจ้างงานในประเภทใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น วิธีการทำงานแบบใหม่ และเชื่อมโยงถึงการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้แรงงานภายใต้การจ้างงานที่ผ่าน platform ออนไลน์ ได้รับการคุ้มครองเหมือนแรงงานทั่วไป และรวมถึงผู้บริโภคที่ใช้บริการการค้าออนไลน์ได้รับบริการที่มีมาตรฐาน และไม่ถูกหลอกลวง

2. หนี้สินครัวเรือน

สถานการณ์หนี้สินครัวเรือน ในไตรมาสหนึ่งปี 2562 เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยมีมูลค่า 12.97 ล้านล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.3 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78.7 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยหนี้ครัวเรือนปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงกลางปี 2560 เป็นต้นมา ทั้งนี้ หนี้ครัวเรือนจากสถาบันการเงินอื่นเพิ่มขึ้นในอัตราเร่งอย่างต่อเนื่องร้อยละ 10.8 ขณะที่หนี้ครัวเรือนจากสถาบันรับฝากเงินเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.7 ไกล่เคียงไตรมาสที่แล้ว

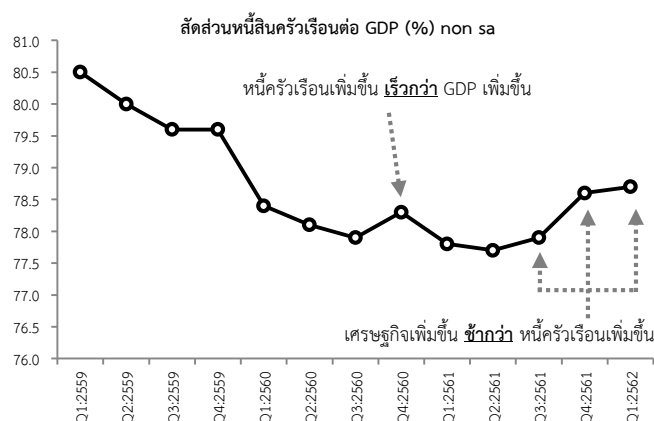
ตาราง 2 หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อจากสถาบันการเงิน)

ณ สิ้นระยะเวลา	2560				2561				2562
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
หนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	11.60	11.70	11.85	12.10	12.20	12.37	12.55	12.83	12.97
%YOY	3.6	3.5	3.9	4.5	5.2	5.7	5.9	6.0	6.3
- สถาบันรับฝากเงิน	4.1	4.0	4.2	4.4	5.1	5.5	5.6	5.6	5.7
- สถาบันการเงินอื่น	-0.3	0.3	2.2	5.1	6.1	7.4	7.9	8.5	10.8
สัดส่วนต่อ GDP	78.4	78.1	77.9	78.3	77.8	77.7	77.9	78.6	78.7

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

“หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น
สินเชื่อด้วยคุณภาพ
ในภาพรวมเพิ่มขึ้น
แต่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด”

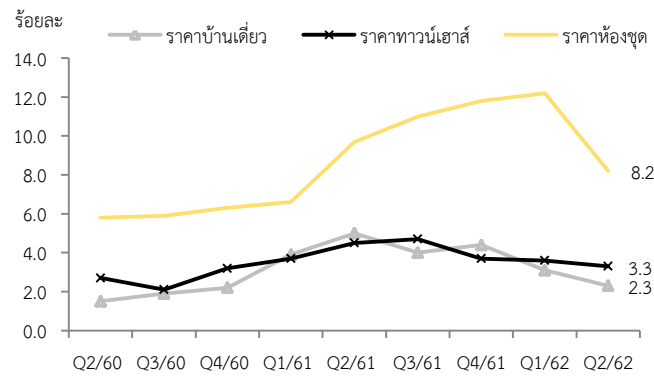
แผนภาพ 6 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย และ สศช.

หนี้สินครัวเรือนเพื่อการอุปโภคและบริโภคยังต้องติดตามอย่างใกล้ชิด ในไตรมาสสองปี 2562 ภาพรวมสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลยังเติบโตในระดับสูงที่ร้อยละ 9.2 โดยยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อการบริโภคส่วนบุคคลปรับเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.3 สูงสุดในรอบ 4 ปีนับตั้งแต่ไตรมาสสี่ปี 2558 เป็นต้นมา สำหรับยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และเพื่อรถยนต์ขยายตัวร้อยละ 7.8 และร้อยละ 10.2 ชะลอลงจากร้อยละ 9.1 และร้อยละ 11.4 ในไตรมาสก่อนหน้าตามลำดับ

แผนภาพ 7 อัตราการขยายตัวของราคาที่อยู่จำแนกตามประเภท (ร้อยละ)

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ (REIC)

ทั้งนี้ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยที่ชะลอตัวลงเป็นผลจากการเร่งก่อหนี้ในช่วงต้นปี 2562 ที่ผ่านมา ส่งผลให้ความต้องการซื้อที่อยู่อาศัยในตลาดเริ่มเข้าสู่ภาวะจำกัดมากขึ้น สะท้อนจากการโอนกรรมสิทธิ์ของที่อยู่อาศัยในไตรมาสสองปี 2562 ที่หดตัวร้อยละ 18.9 เทียบกับการขยายตัวสูงร้อยละ 13.5 ในไตรมาสที่ผ่านมา และราคาที่อยู่อาศัยในทุกประเภทเริ่มปรับตัวลดลงตามความต้องการของตลาดที่เริ่มชะลอตัวอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สถาบันการเงินต่างๆ ยังเพิ่มความเข้มงวดมากขึ้นในการปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นผลจากมาตรการกำกับดูแลสินเชื่อที่อยู่อาศัยใหม่และคุณภาพสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ที่ด้อยคุณภาพ

ด้านสินเชื่อรถยนต์เริ่มชะลอตัวลงอย่างชัดเจน สอดคล้องกับการชะลอตัวลงของยอดจำหน่ายรถยนต์นั่งส่วนบุคคลร้อยละ 1.7 เทียบกับการขยายตัวร้อยละ 12.3 และการหดตัวของรถจักรยานยนต์ร้อยละ 7.1 เทียบกับร้อยละ 0.1 ในไตรมาสก่อนหน้า

สำหรับสินเชื่อเพื่อการบริโภคส่วนบุคคลอื่นๆ ยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามการขยายตัวของสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อเพื่อการบริโภคอื่น สอดคล้องกับการขยายตัวของการบริโภคภายในประเทศ ยกเว้นกลุ่มสินค้าคงทนที่ชะลอตัว ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นของภาครัฐตั้งแต่ช่วงปลายปี 2561

ตาราง 3 อัตราการขยายตัวสินเชื่อคงค้างเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ (ร้อยละ)

ประเภทสินเชื่อ	2560				2561				2562	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล	4.6	4.5	5.6	6.1	7.1	8.0	8.4	9.4	10.1	9.2
1. ซื้อที่อยู่อาศัย	6.1	5.0	5.7	5.5	5.8	6.2	6.4	7.8	9.1	7.8
2. ซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์ฯ	2.9	5.0	7.0	8.4	10.6	12.4	12.5	12.6	11.4	10.2
3. การศึกษา	1.0	0.2	3.6	1.1	1.7	6.9	2.4	-1.3	-4.5	-4.6
4. เดินทางไปต่างประเทศฯ	-3.3	-1.9	-1.8	17.6	29.3	38.6	49.6	46.4	24.4	24.3
5. การบริโภคส่วนบุคคลอื่น ๆ	3.2	3.1	4.2	5.2	6.5	7.7	8.7	9.6	10.8	11.3
1) บัตรเครดิต	3.4	2.3	3.1	3.4	5.3	6.5	8.2	7.4	8.8	9.7
2) อื่น ๆ	3.1	3.3	4.4	5.7	6.8	7.9	8.9	10.1	11.3	11.7

หมายเหตุ: สินเชื่อเพื่อการบริโภคอื่นๆ (บัตรเครดิต) เป็นสินเชื่อคงค้างเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลและเฉพาะธนาคารพาณิชย์เท่านั้น ไม่รวมบริษัทที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non bank) และรายการอื่นนอกเหนือจากการบริโภค เช่น การเบิกเงินสดจากบัตรเครดิต ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิต ดอกเบี้ย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

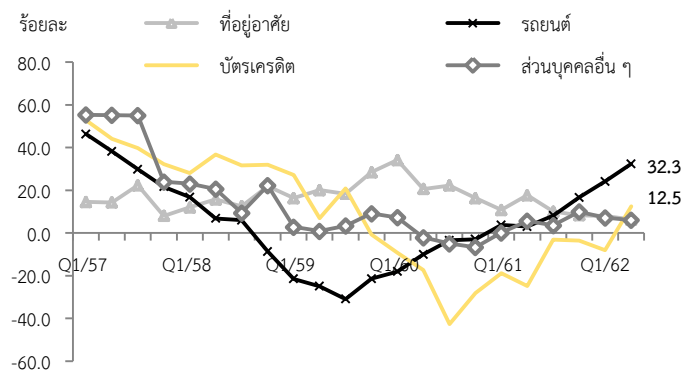
สินเชื่อด้วยคุณภาพในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยยอดคงค้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เพื่อการอุปโภคบริโภคในไตรมาสสองปี 2562 มีมูลค่า 127,439 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.0 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.74 ต่อสินเชื่อรวม และคิดเป็นร้อยละ 28.28 ต่อ NPLs รวม โดยเฉพาะ NPL ของรถยนต์และบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นในอัตราเร่งร้อยละ 32.3 และร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

ตาราง 4 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)

ณ สิ้นระยะเวลา	2560	2561				2562	
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
NPL (ล้านบาท)	110,375	115,910	115,848	118,769	120,471	126,356	127,439
% YOY	4.8	5.5	10.3	7.8	9.1	9.0	10.0
สัดส่วนต่อ NPLs รวม	25.73	26.14	26.21	26.80	27.15	27.84	28.28
สัดส่วนต่อสินเชื่อรวม	2.68	2.78	2.72	2.73	2.67	2.75	2.74

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภาพ 8 อัตราการขยายตัวของคงค้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวม

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ยอดคงค้างสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับยังคงอยู่ในระดับสูง ขณะที่สินเชื่อบัตรเครดิตมียอดคงค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไปเริ่มกลับมาขยายตัว โดยยอดสินเชื่อคงค้างและยอดคงค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไปของสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (ที่มีและไม่มีทะเบียนรถเป็นหลักประกัน) เพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนหน้า โดยมีมูลค่า 538,046 และ 18,804 ล้านบาท¹ ตามลำดับ ขณะที่ยอดสินเชื่อผิดนัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไปของสินเชื่อบัตรเครดิตมีมูลค่า 7,322 ล้านบาท กลับมาขยายตัวร้อยละ 4.3 หลังจากการหดตัวร้อยละ 3.6 ในไตรมาสก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม สัดส่วนสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับต่อยอดสินเชื่อคงค้างทรงตัวที่ร้อยละ 3.5 เท่ากับไตรมาสที่ผ่านมา ส่วนสัดส่วนสินเชื่อบัตรเครดิตมียอดคงค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไปต่อยอดสินเชื่อคงค้างปรับตัวชะลอลงเล็กน้อย โดยอยู่ที่ร้อยละ 1.8 จากร้อยละ 2.0 ในไตรมาสก่อน

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีการปรับเปลี่ยนการเผยแพร่ข้อมูลสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับชุดใหม่ โดยการปรับคุ้มครอง (Coverage) เป็นสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับแบบไม่มีทะเบียนรถเป็นประกันและแบบมีทะเบียนรถเป็นประกัน ขณะที่ข้อมูลชุดเดิมมีเพียงสินเชื่อที่ไม่มีทะเบียนรถเป็นประกันจึงทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบกับมูลค่าในช่วงเดียวกันของปีก่อนได้

ตาราง 5 สินเชื่อบัตรเครดิต

ณ สิ้นระยะเวลา	2560	2561				2562	
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ¹							
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	492,093	538,046
(2) ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	17,165	18,804
(2) / (1) (ร้อยละ)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	3.5	3.5
สินเชื่อบัตรเครดิต							
(1) ยอดสินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	394,123	358,291	366,310	370,586	418,747	386,642	396,082
%YOY	9.4	7.5	8.9	8.1	6.2	7.9	8.1
(2) ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป	7,558	8,099	7,018	7,200	7,583	7,809	7,322
%YOY	-26.2	-17.9	-15.8	-0.2	0.3	-3.6	4.3
(2) / (1) (ร้อยละ)	1.9	2.3	1.9	1.9	1.8	2.0	1.8

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)

แนวโน้มหนี้สินครัวเรือนครึ่งหลังปี 2562 ในส่วนของสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย จะชะลอตัวลงจากครึ่งปีแรก เนื่องจากความต้องการที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มลดลง และความเข้มงวดของสถาบันการเงินในการปล่อยกู้ แต่ด้านคุณภาพสินเชื่อมีแนวโน้มที่ดีขึ้น เนื่องจากในช่วงก่อนมีมาตรการ LTV ธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันปล่อยสินเชื่อในลักษณะที่ผ่อนปรนหลักเกณฑ์การอนุมัติ ประกอบกับมีการให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยในวงเงินสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงทำให้ผู้กู้ได้เงินสดกลับมาใช้จ่ายมากขึ้น²

อย่างไรก็ดี ในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐได้ดำเนินมาตรการในการกำกับดูแล การขยายตัวอย่างต่อเนื่องของหนี้สินครัวเรือน และสร้างโอกาสในการเข้าถึงหนี้สินเชื่อ สำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยไปพร้อมกัน โดย

1. ในส่วนของการกำกับดูแลการขยายตัวของสินเชื่อ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อหลายประเภทเพื่อให้ครอบคลุมการก่อหนี้ ของครัวเรือน เช่น การกำกับดูแลสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย (LTV) สินเชื่อบัตรเครดิต สินเชื่อจำนำ ทะเบียนรถ เพื่อป้องกันการแข่งขันปล่อยสินเชื่อจนเกินพอดีของสถาบันการเงิน รวมทั้ง ร่วมกับสถาบันการเงินเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดในการดำเนินธุรกิจการเงินเพื่อความยั่งยืน ผ่านการให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลในระดับองค์กรและความหมายแบบกว้าง³

² วิโรจน์ สันติประภพ, ปาฐกถาพิเศษ “Formulating for the future of corporate Governance” in Finance and Beyond National Director Conference 2019, เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2562

³ เรื่องเดิม

2. การสร้างโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ โดยการใช้กลไกจากสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ (SFI) เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ในระบบปกติได้สามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้ เช่น การส่งเสริมให้ธนาคารกรุงไทยเข้าสู่ตลาดในกลุ่มหนี้นอกระบบมากขึ้น โดยการดำเนินธุรกิจใหม่ 3 ธุรกิจ ได้แก่ พิกโก้ไฟแนนซ์ นาโนไฟแนนซ์ และสินเชื่อที่มีทะเบียนรถยนต์เป็นประกัน⁴ การประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2562 เพื่อสร้างความมั่นคงในด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านการบัญชี ให้แก่องค์กรการเงินระดับชุมชน

ตาราง 6 สินเชื่อรายย่อยเพื่อการประกอบอาชีพภายใต้การกำกับ (นาโนไฟแนนซ์)

ณ สิ้นระยะเวลา	2560	2561				2562	
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
สินเชื่อคงค้าง (ล้านบาท)	4,777	6,246	12,266	26,611	35,635	30,669	23,366
ยอดค้างชำระเกิน 3 เดือนขึ้นไป (ล้านบาท)	197	304	447	582	803	981	1,170

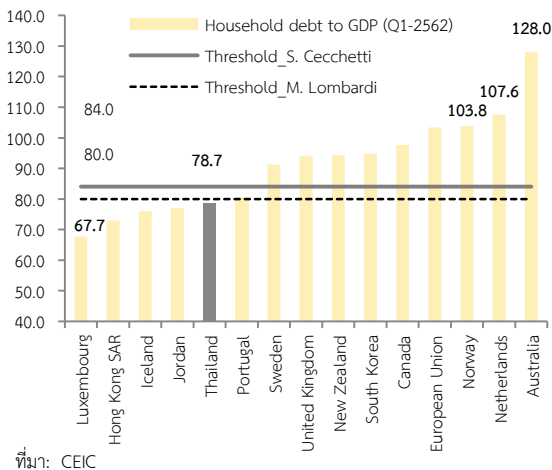
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴ ธนาคารกรุงไทยอยู่ระหว่างขอใบอนุญาตในการดำเนินกิจการปล่อยสินเชื่อขนาดเล็กจากกระทรวงการคลัง ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการได้ในช่วงไตรมาสที่ 3 ของปี 2562

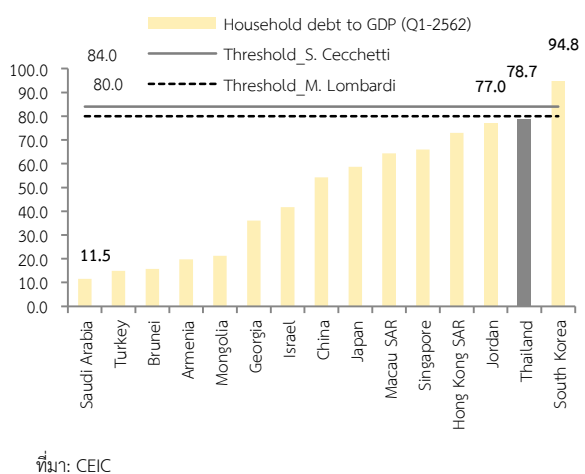
หนี้ครัวเรือนเท่าใดถึงกระทบต่อเศรษฐกิจ

การก่อหนี้ครัวเรือนมีส่วนช่วยให้ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพราะช่วยให้สามารถบริโภคหรือเข้าถึงสินค้าและบริการได้ง่ายขึ้น ขณะที่บางกลุ่มเห็นว่า อาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายเงินเกินตัว และความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาหนี้เสีย (NPLs) และอาจส่งผลกระทบต่อภาคการเติบโตทางเศรษฐกิจ จากการ “ติดกับดักหนี้” ของครัวเรือน ดังนั้น การมีหนี้จำนวนมากย่อมไม่เป็นที่พึงประสงค์ต่อทั้งผู้ที่เป็นหนี้ และเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ การศึกษาจำนวนมากพยายามพิจารณาเกณฑ์สัดส่วนหนี้ครัวเรือนเพื่อส่งสัญญาณเตือนก่อนที่ปัญหาหนี้ครัวเรือนจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ซึ่งพบว่าผลการศึกษายังมีความแตกต่างกันในแต่ละงานวิจัย และปัจจุบันยังคงไม่มีเกณฑ์ที่ระบุค่าได้อย่างชัดเจน ซึ่งขึ้นกับบริบทและเงื่อนไขแวดล้อมทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

ในไตรมาสที่ 1 ปี 2562 หนี้ครัวเรือนต่อ GDP ไทยเป็นอันดับ 11 จาก 74 ประเทศทั่วโลก

ในไตรมาสที่ 1 ปี 2562 หนี้ครัวเรือนต่อ GDP ไทยเทียบกับเอเชีย ไทยเป็นอันดับ 2 จาก 22 ประเทศ

อย่างไรก็ดี การศึกษาของ Stephen Cecchetti, Mohanty and Fabrizio Zampolli ในปี 2011 เรื่อง “The real effects of debt” ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลหนี้ต่างๆ ใน 18 ประเทศกลุ่ม OECD ตลอดช่วงปี 2523-2553 ทั้งหนี้สาธารณะของรัฐบาล (Government debt) หนี้ภาคเอกชน (Non-financial debt) และหนี้ภาคครัวเรือน (Household debt) กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ พบว่า ระดับหนี้ต่อ GDP ที่สูงจะส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัวในทุกประเภทของหนี้ แต่จะมีความแตกต่างกันในสัดส่วนของหนี้และประเภท ซึ่งในส่วนของหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ที่จะเริ่มส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ (a drag on growth) คือ ตั้งแต่ร้อยละ 84.0 ต่อ GDP⁵ ขณะที่ระดับต่ำกว่าร้อยละ 84.0 ยังคงส่งผลกระทบในทางบวก (หรือมีส่วนช่วยในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ)

นอกจากนี้ ในปี 2017 Lombardi, Mohanty and Shim ได้ศึกษาเรื่อง “The real effects of household debt in the short and long run” โดยอาศัยข้อมูลจาก 54 ประเทศ ในช่วงปี 2533-2558 เพื่อศึกษาผลกระทบของหนี้สินครัวเรือนต่อระบบเศรษฐกิจผ่านแบบจำลอง Cross-sectional autoregressive distributed lag model (CS-ARDL) เพื่อประเมินผลกระทบของหนี้ครัวเรือนในระยะสั้น (ไม่เกิน 1 ปี) และระยะยาวต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ พบว่า หนี้ครัวเรือนสามารถช่วยกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศของครัวเรือนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ในระยะสั้น (โดยทั่วไปอยู่ในช่วงประมาณ 1 ปี) อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของการบริโภคภายในประเทศและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงหรือชะลอตัวลง โดยการปรับตัวเพิ่มขึ้นของสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ร้อยละ 1.0 จะทำให้อัตราการขยายตัวในระยะยาวลดลงร้อยละ 0.1 เมื่อระดับของหนี้ครัวเรือนต่อ GDP สูงกว่าร้อยละ 70.0 หากระดับหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP สูงกว่าร้อยละ 20.0 แต่ไม่เกินร้อยละ 70.0 จะส่งผลกระทบทางบวกต่อการบริโภคภายในครัวเรือน⁶

การศึกษาข้างต้นเป็นตัวอย่างระดับหนี้ที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการส่งผ่านผลกระทบจะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจสามารถขยายตัวได้เพิ่มขึ้นในระยะที่หนี้ไม่สูงมากนักเพราะทำหน้าที่ในการรักษาระดับการบริโภคของภาคครัวเรือนให้อยู่ในช่วงสภาวะการปรับตัว อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวอาจทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลงหรือชะลอตัวลงเนื่องจากครัวเรือนมีความเปราะบางมากยิ่งขึ้น และมีข้อจำกัดในการใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้นเพราะครัวเรือนต้องเงินหรือโยกศักยภาพของการเพิ่มขึ้นในอนาคตมาชดเชยรายจ่ายในปัจจุบัน ซึ่งท้ายที่สุด การไม่มีหนี้ หรือมีหนี้้อย่างพอประมาณ ก่อหนี้เท่าที่จำเป็น และมีความสามารถในการจ่ายหนี้ อาจเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกคนต้องกลับมาทบทวนตนเองอย่างรอบคอบ ก่อนการใช้จ่าย หรือก่อหนี้ครั้งใหม่

⁵ Stephen Cecchetti, M S Mohanty and Fabrizio Zampolli (2011), The real effects of debt, Bank of International Settlement, [online] <https://www.bis.org/publ/othp16.pdf>

⁶ Marco Lombardi, Madhusudan Mohanty and Ilhyock Shim (2017), The real effects of household debt in the short and long run, Bank of International Settlement, [online] <https://www.bis.org/publ/work607.pdf>

3. สุขภาพและการเจ็บป่วย

“

ผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรคไข้หวัดใหญ่ และโรคไข้เลือดออกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

”

ไตรมาสสองปี 2562 มีผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรวม 158,028 ราย เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2561 ร้อยละ 25.9 เป็นการเพิ่มขึ้นของโรคที่แพร่ระบาดในช่วงฤดูฝน ได้แก่ โรคไข้เลือดออก พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 30.7 เนื่องจากในหลายพื้นที่มีฝนตกชุก ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายที่เป็นพาหะของโรค พบผู้ป่วยสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และโรคไข้หวัดใหญ่ พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้นร้อยละ 135.4 จาก 25,698 รายในไตรมาสสองปี 2561 เป็น 60,518 ราย ในไตรมาสนี้ เป็นการแพร่ระบาดของโรคตามฤดูกาล พบมีการระบาดในสถานที่ที่มีการรวมตัวกันของคนหมู่มาก โดยพบมากที่สุด คือ โรงเรียน ทำให้เกิดการระบาดของโรคได้ง่าย ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเด็กอายุ 5-14 ปี จึงต้องมีการให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการป้องกัน และควบคุมโรคในกลุ่มวัยเรียนและเด็ก สำหรับมาตรการป้องกันควบคุมโรคที่สำคัญ คือ การคัดกรองและแยกผู้ป่วย รวมทั้งประชาชนควรดูแลตนเอง โดยใช้มาตรการ “ปิด ล้าง เลี่ยง หยุด” ได้แก่ (1) ปิด คือปิดปาก ปิดจมูก เมื่อไอ จาม ควรใส่หน้ากากอนามัย (2) ล้าง คือล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำและสบู่ (3) เลี่ยง คือ หลีกเลี่ยงการคลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วย และ (4) หยุด คือเมื่อป่วยควรหยุดเรียน หยุดงาน หยุดกิจกรรมต่างๆ จนกว่าจะหายป่วยเป็นปกติ นอกจากนี้ ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง (หญิงตั้งครรภ์/เด็กเล็ก/ผู้สูงอายุ/ผู้ป่วยเรื้อรัง) ควรรับการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่เพื่อลดความรุนแรงของโรค และการเสียชีวิต

ตาราง 7 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง (หน่วย: ราย)

โรคเฝ้าระวัง	2561				2562		%YOY
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q2/62
ปอดอักเสบ	74,881	58,699	90,160	59,861	72,817	51,005	-13.1
ไข้เลือดออก	6,830	24,029	35,564	20,499	15,482	31,426	30.7
มือ เท้า ปาก	10,079	14,626	32,718	12,585	9,158	12,652	-13.4
ไข้หวัดใหญ่	40,995	25,698	73,042	43,628	132,787	60,518	135.4
บิด	1,132	965	741	561	627	702	-37.4
หัด	630	632	1,186	3,108	1,756	1,051	66.2
ฉีหนู	402	637	932	569	457	486	-24.1
ไข้สมองอักเสบ	182	231	200	132	240	178	-22.9
อหิวาตกโรค	0	2	2	1	5	4	-
ไข้กาฬหลังแอ่น	1	9	3	7	4	4	-
พิษสุนัขบ้า	7	3	3	2	0	2	-
รวม	135,139	125,531	234,551	140,953	233,333	158,028	25.9
อัตราต่อประชากรแสนคน	204.5	190.1	355.1	213.3	353.2	239.2	

หมายเหตุ: ข้อมูลปี 2562 เป็นข้อมูล ณ วันที่ 27 สิงหาคม 2562

ที่มา: รายงานโรคในระบบเฝ้าระวัง 506 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ดังนี้

1. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ซิฟิลิสในกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากข้อมูลของสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552-2561) พบว่าอัตราป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ซิฟิลิสเพิ่มขึ้นมากกว่า 5 เท่าจาก 2.29 รายต่อประชากรแสนคนในปี 2552 เป็น 11.91 รายต่อประชากรแสนคนในปี 2561 และเมื่อแบ่งตามกลุ่มอายุพบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 15-24 ปี มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 410 รายในปี 2552 เพิ่มขึ้นเป็น 2,863 ราย ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 7 เท่า สำหรับในปี 2562 ตั้งแต่ 1 มกราคม-27 สิงหาคม 2562 พบผู้ป่วยโรคซิฟิลิส 5,800 ราย เพิ่มขึ้นกว่าช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 15.1 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 15-24 ปี ซึ่งเป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นถึงการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ปลอดภัยของกลุ่มวัยรุ่น วัยเรียน วัยเจริญพันธุ์ สอดคล้องกับข้อมูลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียน ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 ของสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค พบว่า วัยรุ่นมีแนวโน้มการมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น อายุเฉลี่ย 13-15 ปี และไม่ใช่ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกประมาณร้อยละ 30 ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้เร่งรณรงค์ส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มเยาวชน และวัยทำงาน เพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้ที่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยมีโอกาสติดเชื้อโรคที่ติดต่อจากการมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายกว่าคนทั่วไป 5-9 เท่า

ตาราง 8 จำนวนผู้ป่วยโรคซิฟิลิส แบ่งตามกลุ่มอายุ

ปี	จำนวนรวม	กลุ่มอายุ ก่อน 1 ปี-14 ปี	กลุ่มอายุ 15-24 ปี	กลุ่มอายุ 25-34 ปี	กลุ่มอายุ 35-44 ปี	กลุ่มอายุ 45-65 ปีขึ้นไป
2552	2,076	62	410	553	482	569
2553	1,814	77	367	413	401	556
2554	2,313	61	473	536	532	711
2555	2,019	87	418	434	429	651
2556	2,319	103	554	486	419	757
2557	3,073	140	802	667	595	869
2558	3,266	115	1,096	866	490	699
2559	4,068	155	1,377	970	647	919
2560	5,381	222	1,989	1,339	831	1,000
2561	7,730	416	2,863	1,948	1,116	1,387
2562 (1 ม.ค. - 27 ส.ค.)	5,800	392	2,432	1,422	681	873

ที่มา: ระบบรายงานการเฝ้าระวังโรค 506 สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

2. การเฝ้าระวังผู้ป่วยจิตเวชรุนแรงจากการติดสารเสพติด จากปัญหาผลกระทบของผู้เสพยาเสพติดที่มีอาการทางจิตและก่อเหตุความรุนแรงที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชนและสังคม จากข้อมูลของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข ปี 2561 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยมารับบริการด้านจิตเวชประมาณ 3.4 ล้านคน เป็นผู้ป่วย

จิตเวชเนื่องด้วยติดสารเสพติด 309,342 คน เข้ารับการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดของประเทศ 233,425 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 15.3 ผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษาส่วนใหญ่ติดสารเสพติดประเภทยาบ้าถึงร้อยละ 80 และเมื่อแบ่งตามกลุ่มอายุพบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 18-24 ปี เป็นชายมากกว่าหญิง

ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิตได้แนะนำให้ประชาชนและคนในชุมชนร่วมสังเกตจาก 7 สัญญาณเตือนผู้ป่วยจิตเวชจากยาเสพติดก่อความรุนแรง คือ (1) ชิดชวนหรือกรีดตัวเองเป็นรอยแผล (2) ส่งเสียงดังหรือตะโกนด่าด้วยคำหยาบคายรุนแรง (3) ช่มชู่จะทำร้ายผู้อื่น (4) ทำร้ายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บ (5) พกพาหรือสะสมอาวุธโดยไม่สมเหตุสมผล (6) รื้อขว้างปาข้าวของกระจัดกระจาย และ (7) ทำลายสิ่งของจนแตกหัก หากพบเห็นสามารถแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือแจ้งเหตุฉุกเฉิน โทร 1699 เพื่อนำตัวเข้ารักษาที่สถานพยาบาลใกล้บ้าน หรือโรงพยาบาลจิตเวช เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการบำบัดรักษาที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ ด้านบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดในปีงบประมาณ 2562 กระทรวงสาธารณสุขได้ตั้งเป้านำผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา 219,275 คน แบ่งเป็นระบบสมัครใจ 136,725 คน บังคับบำบัด 56,550 คน และต้องโทษ 26,000 คน โดยให้ความสำคัญกับสภาพจิตใจของผู้เข้ารับการบำบัด ป้องกันการกลับมาเสพติด ด้วยการปรับมุมมอง ผู้ติดยาเสพติด คือ “ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการรักษา และฟื้นฟูสภาพจิตใจให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติ

3. การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (NCDs) ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กลุ่มโรคไม่ติดต่อเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตไม่น้อยกว่า 36 ล้านคนทั่วโลกในแต่ละปี หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63 ของสาเหตุการตายทั้งหมด ประมาณความสูญเสียทางเศรษฐกิจในช่วง 15 ปีข้างหน้า 7 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลล่าสุดของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปี 2560 จำนวนผู้ป่วยในด้วยโรคไม่ติดต่อที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้ชีวิต เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด มะเร็งระบบสืบพันธุ์ เช่น มะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม โดยเฉพาะในผู้หญิง และโรคจากการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ เช่น มะเร็งปอด มะเร็งกล่องเสียง หลอดเลือดสมองตีบและเสื่อมสมรรถภาพทางเพศยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และมีจำนวนผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น มีผู้เสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อถึงร้อยละ 75 หรือประมาณ 320,000 คนต่อปี เฉลี่ยชั่วโมงละ 37 คน โดยโรคมะเร็งและเนื้องอกทุกชนิดยังคงเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 มีอัตราการเสียชีวิตต่อประชากรแสนคนที่อัตรา 120.5 รองลงมาเป็นโรคหลอดเลือดสมอง และโรคหัวใจขาดเลือด กลุ่มประชากรวัยทำงานมีแนวโน้มป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อมากขึ้น กระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ โรคไม่ติดตอยังส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญตามมาทำให้ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และเศรษฐกิจครัวเรือน โดยพบว่าประเทศไทยมีมูลค่าการสูญเสียทางเศรษฐกิจจากโรคไม่ติดต่อและภาวะแทรกซ้อนสูงประมาณ 200,000 ล้านบาทต่อปี

ประเทศไทยมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่ออย่างต่อเนื่อง อาทิ การส่งเสริมการออกกำลังกายและมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีกิจกรรมทางกาย การมีมาตรการเพื่อลดการบริโภคบุหรี่ปั๊และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรณรงค์เพื่อลดการบริโภคเกลือและโซเดียม รวมทั้งการออกกฎหมายเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการบริโภคอาหาร เช่น การห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายอาหารที่มีไขมันทรานส์ การกำหนดปริมาณน้ำตาลในเครื่องดื่ม ฯลฯ เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน ทั้งนี้ จะสานต่อแนวทางประชารัฐ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อระดับชาติ พร้อมพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิในรูปแบบคลินิกหมอครอบครัวเพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพของประชาชนเชิงรุกให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยตั้งเป้าลดอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อให้ลดลงหนึ่งในสามภายในปี พ.ศ. 2573 ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุเป้าหมายในการลดจำนวนผู้ป่วยและเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อได้นั้นสิ่งสำคัญคือ ประชาชนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตของตนเองที่ไม่เหมาะสมทั้งในเรื่องการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย และลดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรค

ตาราง 9 จำนวนผู้ป่วยในด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ

โรค	2556	2557	2558	2559	2560
ความดันโลหิตสูง	1,047,979	1,111,311	1,236,210	1,306,070	1,363,616
หัวใจขาดเลือด	279,109	264,820	325,873	327,453	326,946
หลอดเลือดสมอง	237,039	228,836	279,524	293,463	304,807
เบาหวาน	698,720	670,664	802,087	840,489	876,970
มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด	582,844	538,545	667,247	704,067	728,328

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 10 จำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญ

โรค	2556	2557	2558	2559	2560
ความดันโลหิตสูง	5,186	7,115	7,886	7,930	8,525
หัวใจขาดเลือด	17,394	18,079	19,417	21,008	20,746
หลอดเลือดสมอง	13,222	25,114	28,146	31,685	31,172
เบาหวาน	9,703	11,389	12,621	14,487	14,322
มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด	67,692	70,075	73,938	77,566	78,540

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 11 จำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญจำแนกตามกลุ่มอายุ

โรค	กลุ่มอายุ 15-59 ปี		กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป	
	2559	2560	2559	2560
ความดันโลหิตสูง	745.03	817.51	9,610.75	9,693.10
หัวใจขาดเลือด	669.86	681.14	1,787.75	1,803.86
เบาหวาน	647.37	674.64	5,627.10	5,659.85
ทางเดินหายใจอุดกั้นเรื้อรัง	232.03	257.49	1,787.75	1,803.86

ที่มา: สรุปรายการป่วย ปี 2560 กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แผนการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ (NCDs)

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในงานป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ โดยได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ รวมถึงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ

- แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อระดับชาติ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)

แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยง อาทิ

- แผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2562
- แผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ. 2554-2563
- แผนยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาน้ำหนักเกินและภาวะอ้วน พ.ศ. 2553-2562
- ยุทธศาสตร์การลดโซเดียมในประเทศไทย พ.ศ. 2559-2568

ที่มา: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

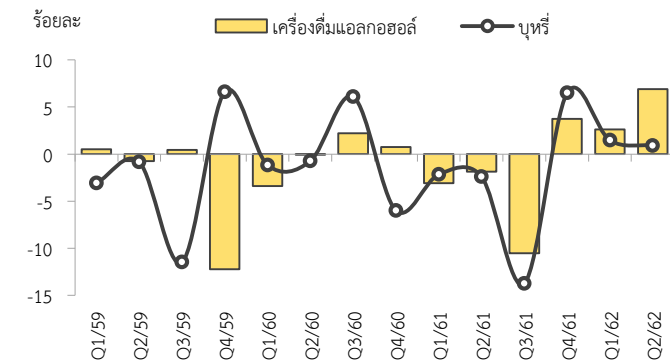
ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อ

การใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	การบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ	การบริโภคแอลกอฮอล์	การขาดกิจกรรมทางกาย	มลพิษทางอากาศ

4. การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื

ไตรมาสสองปี 2562 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรืขยายตัวร้อยละ 4.6 โดยปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขยายตัวร้อยละ 6.9 ขณะที่การบริโภคบุหรืขยายตัวร้อยละ 0.9

แผนภาพ 9 การเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือน
หมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรื (ณ ราคาปี 2002)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ มีประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง ดังนี้

1. **คว้นบุหรืมือสองและมือสามในบ้านมีผลกระทบต่อสุขภาพคนในบ้านและเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลายประเภท** จากการศึกษาของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี พบว่า ในปี 2560 มีครอบครัวที่มีคนสูบบุหรืมากถึง 4.96 ล้านครัวเรือน คนที่ไม่สูบบุหรืจึงได้รับคว้นบุหรืมือสองในบ้านโดยเฉลี่ยมากถึง 10.33 ล้านคน และมีผลวิจัยพบว่า ผู้หญิงที่มีสามีสูบบุหรืหรือผู้ที่ทำงานในสถานที่ที่มีคนสูบบุหรืมีโอกาสเสี่ยงเป็นมะเร็งปอดเพิ่มขึ้นร้อยละ 24 และ 19 ตามลำดับ เด็กทารกที่มีผู้ปกครองสูบบุหรืมีโอกาสเกิดภาวะไหลตายเพิ่มขึ้น 2 เท่า มีโอกาสเกิดหลอดลมอักเสบหรือปอดอักเสบเพิ่มขึ้นร้อยละ 47 และมีโอกาสเป็นโรคหอบหืดเพิ่มขึ้นร้อยละ 39 และจากข้อมูลของศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ได้ศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่มีคนในครอบครัวสูบบุหรื พบว่า ร้อยละ 50 ของผู้สูบบุหรืมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วย และเด็กร้อยละ 16 ตรวจพบสารโคตินินในปัสสาวะ แสดงถึงสารพิษตกค้างในตัวเด็กจากการได้รับคว้นบุหรืมือสองและมือสาม

นอกจากนี้ จากการสำรวจปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไทยทั่วประเทศ ในปี 2561 โดย ศจย. พบว่า มีครอบครัวที่ถูกสำรวจถึงร้อยละ 49 มีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรืและพบว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ คว้นบุหรืมือสองและมือสาม ทำให้อากาศในบ้านมีสารพิษก่อให้เกิดโรคร้ายต่างๆ ซึ่งหากคนในบ้านได้รับผลกระทบโดยเกิดปัญหาสุขภาพและ

“

คนไทยกว่า 10 ล้านคน
ได้รับคว้นบุหรืมือสองในบ้าน
และเด็กเล็กที่มีคนใน
ครอบครัวสูบบุหรืร้อยละ 16
มีสารพิษตกค้างในตัวจาก
การได้รับคว้นบุหรืมือสอง
และมือสาม

”

พิสูจน์ได้ว่าเกิดจากการได้รับควันบุหรี่ ผู้ที่สูบบุหรี่ในบ้านอาจมีความผิดในฐานของการก่อความรุนแรงในครอบครัว เพราะทำให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพของคนในครอบครัว ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2562 โดยอาจจะต้องขึ้นศาลเพื่อพิจารณาความผิด 2 ศาล คือ ศาลอาญา กรณีที่มีการทำร้ายทางกาย ได้รับโทษตามกฎหมายอาญา และศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ซึ่งศาลอาญามีคำสั่งให้คุ้มครองคนในครอบครัวและสั่งบังคับให้ผู้สูบบุหรี่และทำให้เกิดปัญหาในบ้านเข้ารับการบำบัดและเลิกบุหรี่เพื่อไม่ให้ทำพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงอีก

**พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครอง
สถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562**

สาระสำคัญ

- เป็นกลไกในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว และแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- ความรุนแรงในครอบครัว หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่บุคคลในครอบครัวได้กระทำการกันโดยเจตนาให้เกิดหรือในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ สุขภาพ เสรีภาพ หรือชื่อเสียง ของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ
- บุคคลในครอบครัว หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

ผังกระบวนการและกลไกส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว
ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562

ที่มา: กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

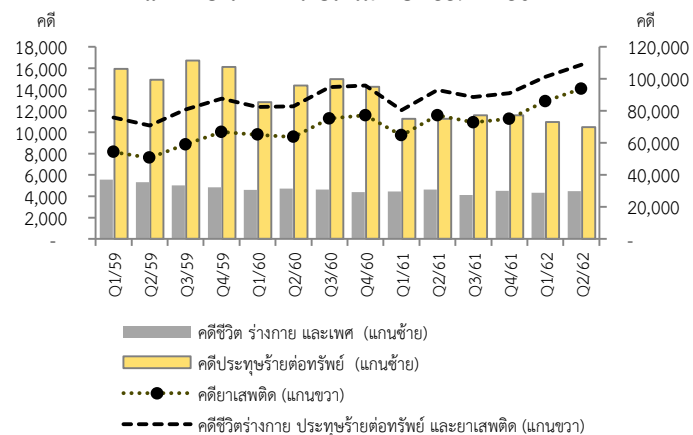
2. การแพร่ระบาดของบุหรี่ไฮบริด ซึ่งถือเป็นลูกผสมระหว่างบุหรี่ทั่วไปกับบุหรี่ไฟฟ้า กำลังได้รับความนิยมในกลุ่มนักสูบบุหรี่รุ่น สามารถหาซื้อได้ทางออนไลน์ โดยออกแบบเป็นหลอดแล้วสอดบุหรี่เข้าไป พกพาสะดวก ใช้งานง่าย โดยใช้ระบบความร้อนมาอุ่นยาสูบแทนการเผา ทำให้ผู้สูบได้รับนิโคตินเหมือนสูบบุหรี่ทั่วไป ซึ่งงานวิจัยพบว่านิโคตินเป็นสารที่ก่อให้เกิดการเสพติดสูงที่สุดมากกว่าเฮโรอีน ดังนั้นผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่โดยหันไปสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฮบริดมักจะกลายเป็นผู้ที่สูบทั้งสองอย่างและไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ จากงานวิจัยของมหาวิทยาลัย Sorbonne University ในกรุงปารีส พบว่า บุหรี่ไฮบริดไม่ได้ช่วยให้คนเลิกบุหรี่แต่กลับทำให้กลุ่มคนที่ไม่สูบบุหรี่หันมาสูบบุหรี่มากขึ้นถึงร้อยละ 69 ดังนั้น นวัตกรรมที่จะปลอดภัยต่อสุขภาพผู้ที่สูบบุหรี่มากที่สุดก็คือ การเลิกสูบบุหรี่

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

“การดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมทุกรูปแบบเพื่อส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนได้เข้าถึงความยุติธรรม”

ไตรมาสสองปี 2562 คดีอาญารวมมีการรับแจ้ง 108,763 คดี เพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2561 ร้อยละ 16.9 เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด 93,793 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.6 (สัดส่วนร้อยละ 86.2 ของคดีอาญารวม) ขณะที่คดีชีวิตร่างกายและเพศรับแจ้ง 4,485 คดี ลดลงร้อยละ 2.9 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินรับแจ้ง 10,485 คดี ลดลงร้อยละ 6.9 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมทุกรูปแบบ เพื่อส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนได้เข้าถึงความยุติธรรม ขณะที่ภัยรูปแบบใหม่ที่ต้องเฝ้าระวังในสังคมยุคดิจิทัล พบการโกงเงินในรูปแบบบัญชี Wallet จากการที่คนร้ายมีข้อมูลเลขบัตรประชาชน เลขที่บัญชีธนาคารและเบอร์โทรศัพท์ สามารถถ่ายโอนเงินออกจากบัญชีธนาคารของผู้เสียหาย ผ่านช่องทาง Mobile Banking ไปยังบัญชีกระเป๋าสตางค์อิเล็กทรอนิกส์ของคนร้ายได้ทันที หรือการส่งพัสดุที่ภายในบรรจุยาบ้าที่เอนโดรค้ายาใช้เป็นช่องทางในการส่งของเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มมาตรการป้องกันการส่งยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมายและวัตถุอันตรายผ่านเส้นทางการให้บริการส่งของทุกช่องทาง อาทิ การให้ผู้ให้บริการแสดงบัตรประจำตัวประชาชนทุกครั้งก่อนการฝากส่ง ตามมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เพื่อให้สามารถตรวจสอบไปถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่พบการฝากส่งสิ่งของผิดกฎหมายส่งต่อไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินคดีต่อไป

แผนภาพ 10 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาสปี 2559 – 2562

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2562)

ในวันที่ 26 มิถุนายนของทุกปี สหประชาชาติได้กำหนดเป็นวันต่อต้านยาเสพติดโลก ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือในการร่วมรณรงค์ป้องกันปัญหาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง ในปี 2562 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้กำหนดคำขวัญ “มุ่งมั่น แก้ไข ขจัดภัยยาเสพติด” โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาเสพติดให้กับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อรณรงค์ต่อต้าน

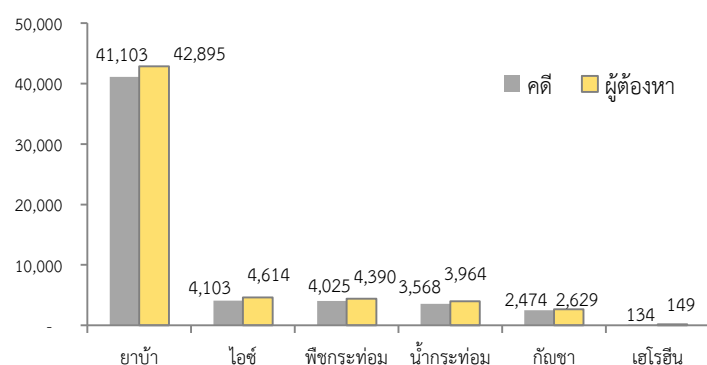
ยาเสพติดทุกชนิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในระดับที่สูงมาก และได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ตามแผนยุทธศาสตร์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558–2562 ที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน ภายใต้วิสัยทัศน์ “สังคมไทยเข้มแข็งและรอดพ้นภัยจากยาเสพติด ด้วยภูมิคุ้มกันและ มาตรการลดผู้ค้าและผู้เสพ และความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดบรรลุผล ตามพันธกรณีและวิสัยทัศน์อาเซียนภายในปี 2562” โดยป้องกันปัญหาใหม่ บำบัดรักษาผู้เสพยา กลับสู่สังคมอย่างมีสุขและได้รับการยอมรับจากสังคม หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องได้บูรณาการดำเนินการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยให้ ความสำคัญในการป้องกันไม่ให้เกิดกลับมาเสพติด โดยใช้แนวทางขับเคลื่อนการแก้ไข ปัญหาด้วยกระบวนการแก้ปัญหาแบบองค์รวม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมิณผล

ตาราง 12 สถิติคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิตร่างกายและเพศ และคดียาเสพติด

ประเภทคดี	ไตรมาส			% การเปลี่ยนแปลง	
	Q2/61	Q1/62	Q2/62	QoQ	YoY
อาญารวม (คดี)	93,034	101,263	108,763	7.4	16.9
ชีวิตร่างกายและเพศ (คดี)	4,619	4,342	4,485	3.3	-2.9
ประทุษร้ายต่อทรัพย์ (คดี)	11,258	10,945	10,485	-4.2	-6.9
ยาเสพติด (ราย)	77,157	85,976	93,793	9.1	21.6

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2562)

แผนภาพ 11 จำนวนคดี และผู้ต้องหา จำแนกตามรายตัวยาเสพติด 6 อันดับแรก ในครึ่งปีแรก 2562

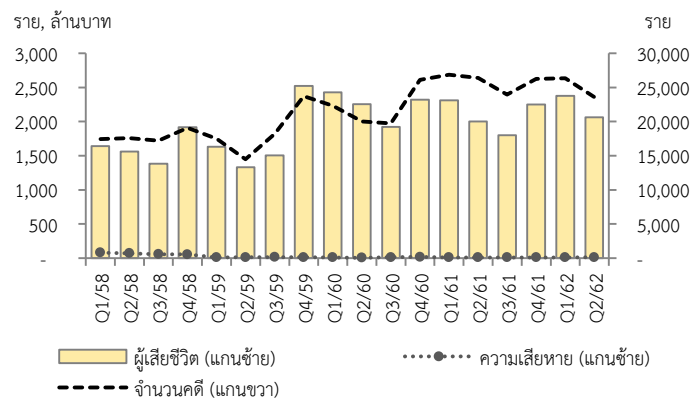
ที่มา: สำนักงาน ป.ป.ส.

ประมวลผลจากระบบ Data warehouse (NCR) ณ วันที่ 23 กรกฎาคม 2562

6. ความปลอดภัยในการสัญจรทางถนน

ไตรมาสสองปี 2562 มีการรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกจำนวน 23,592 ราย ลดลงร้อยละ 10.6 จากไตรมาสเดียวกันปีก่อน ขณะที่ผู้เสียชีวิต 2,063 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 มูลค่าความเสียหายเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุสูงสุดคือ ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด รถที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดยังคงเป็นรถจักรยานยนต์มีสัดส่วนร้อยละ 40.1 รองลงมาเป็นรถยนต์นั่งร้อยละ 29.5 ของประเภทรถที่เกิดอุบัติเหตุทั้งหมด

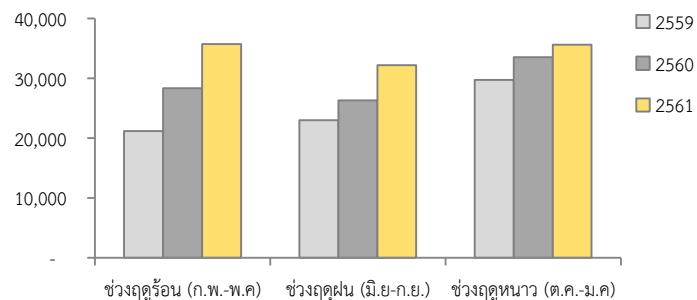
แผนภาพ 12 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก คาย และมูลค่าความเสียหาย รายไตรมาส ปี 2558 – 2562

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2562)

การเกิดอุบัติเหตุทางบกลดลง
แม้การเกิดอุบัติเหตุรถ
โดยสารสาธารณะลดลง
หากการเกิดแต่ละครั้งสร้างความ
สูญเสียมากมาย
จึงยังต้องเฝ้าระวังโดยเฉพาะ
ในช่วงการเดินทางใน
เทศกาลที่จะมาถึง

แผนภาพ 13 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำแนกตามช่วงฤดูกาล ปี 2559-2561

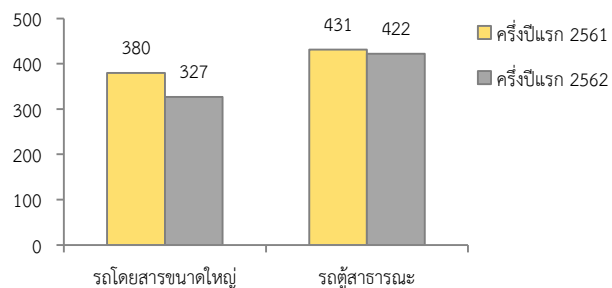

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2562)

จากสถิติอุบัติเหตุจราจรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วงฤดูฝน (มิถุนายน-ตุลาคม) เกิดอุบัติเหตุทางบกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.3 และ 22.3 ในปี 2560 และ 2561 ตามลำดับ แม้สถิติการเกิดอุบัติเหตุในช่วงฤดูฝนจะเกิดน้อยกว่าช่วงที่มีการเดินทางในเทศกาลสำคัญ แต่อุบัติเหตุมักเกิดมากขึ้น ในขณะที่ฝนตกจะมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นจากทัศนวิสัยไม่ดี ถนนลื่น น้ำท่วมขัง ทำให้การใช้รถใช้ถนนมีอันตรายเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว ผู้ขับขี่ควรขับขี่ด้วยความระมัดระวัง เช็กสภาพเบรครถ ไฟสัญญาณรถ สภาพยางรถยนต์ ใ้ปัดน้ำฝนให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา พกเบอร์โทรฉุกเฉินไว้ในรถอยู่เสมอเพื่อความสะดวกไม่ประมาท

สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุรถยนต์โดยสารสาธารณะช่วงครึ่งปีแรก 2562 พบการเกิดอุบัติเหตุ 811 ราย ลดลงจากช่วงเดียวกันร้อยละ 7.6 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการกำหนดให้รถโดยสารสาธารณะทุกประเภทและรถตู้ รถลากจูง และรถบรรทุกขนาดใหญ่ (10 ล้อขึ้นไป) ที่จดทะเบียนใหม่ ตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม 2559 เป็นต้นไป ต้องติดตั้ง GPS Tracking และเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับศูนย์บริหารจัดการเดินรถของกรมการขนส่งทางบก และภายในสิ้นปี 2562 ต้องติดตั้งให้ครบทุกคันในประเทศไทย เพื่อติดตามและควบคุมพฤติกรรมการขับรถของพนักงานขับรถได้แบบเรียลไทม์ แต่สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุรถโดยสารสาธารณะมีหลากหลาย อาทิ การใช้ความเร็วเกินกำหนด การไม่เคารพกฎจราจร สภาพรถมีการดัดแปลง บรรทุกผู้โดยสารเกินกว่ากำหนดที่จดทะเบียน สภาพของรถที่ไม่เหมาะต่อการนำมาเป็นรถโดยสารสาธารณะ การเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้งสร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก จากการบรรทุกผู้โดยสารเป็นจำนวนมากและจากความรุนแรงของอุบัติเหตุ เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยบนท้องถนนลดการเกิดอุบัติเหตุทั้งในช่วงปกติและช่วงเทศกาลที่จะมาถึงจึงต้องเข้มงวดให้ผู้ขับขี่รถต่างๆ ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีใบขับขี่ถูกต้อง ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร สภาพรถมีความมั่นคงแข็งแรง ไม่บรรทุกผู้โดยสารเกิน มีบทลงโทษผู้ขับขี่รถโดยสารสาธารณะที่เด็ดขาดเพื่อมิให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ จะช่วยทำให้การเกิดอุบัติเหตุลดลงได้อีกทางหนึ่ง

แผนภาพ 14 สถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก จำแนกตามประเภทรถโดยสารสาธารณะ ครึ่งปีแรก 2561-2562

ที่มา: ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2562)

7. การคุ้มครองผู้บริโภค

การรับร้องเรียนสินค้าและบริการในไตรมาสสองปี 2562 ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีจำนวน 5,839 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนหน้าร้อยละ 113.7 ซึ่งเป็นผลมาจากการร้องเรียนด้านโฆษณาเพิ่มขึ้นอย่างมากจากการโฆษณาเกินจริงของเกมโชว์แจกเงินรางวัล ร้านอาหารบุฟเฟต์ที่มีการขายบัตรล่วงหน้าแต่ไม่สามารถใช้บริการได้ บริการอินเทอร์เน็ต และคลินิก/สถาบันเสริมความงาม/ร้านเสริมสวยที่ไม่เป็นไปตามโฆษณา โดย สคบ. ได้เข้ามามีบทบาทเป็นตัวกลางในการดำเนินการและเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหา รองลงมาเป็นด้านสัญญา ด้านฉลาก และด้านขายตรงและตลาดแบบตรง ตามลำดับ โดยสินค้าและบริการที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ ด้านสัญญาบริการ 1,533 ราย ร้านอาหาร 1,045 ราย สินค้าและบริการทั่วไป 659 ราย ผู้ประกอบการทั่วไป 344 ราย เป็นต้น

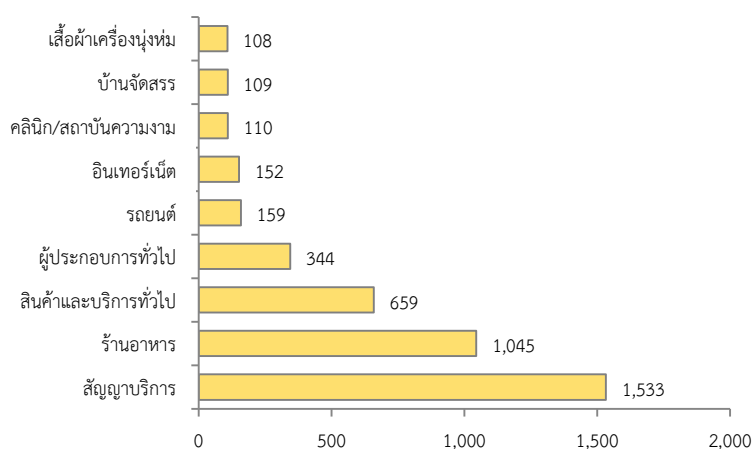
ตาราง 13 การรับเรื่องร้องเรียน จำแนกตามประเด็น

เรื่องร้องเรียน	2561				2562		%Δ
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ด้านโฆษณา	330	253	417	439	726	3,432	372.7
ด้านฉลาก	522	433	482	434	459	706	53.8
ด้านสัญญา	660	795	1,072	664	1,170	1,050	-10.3
ด้านกฎหมาย	0	0	0	0	0	0	0.0
ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง	254	180	220	286	377	651	72.7
รวม	1,766	1,661	2,191	1,823	2,732	5,839	113.7

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

“การรับร้องเรียนสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านโฆษณา มีการร้องเรียนเพิ่มขึ้นมาก”

แผนภาพ 15 สินค้าและบริการที่มีการร้องเรียนสูงสุดในไตรมาสสอง ปี 2562

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ตาราง 14 การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องทุกข์ให้ผู้บริโภค

การดำเนินการ	2561				2562	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
เจรจาไกล่เกลี่ยได้ข้อยุติ	242	291	232	293	404	423
ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	573	494	238	282	281	197
เสนอคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค	23	38	2	10	5	5
ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดี	41	96	92	175	58	106
ศาลพิพากษาให้ชำระค่าเสียหาย	41	28	70	20	50	9
ดำเนินการบังคับตามคำพิพากษา	57	13	6	32	49	5
ดำเนินการตามพรบ. ล้มละลาย	24	0	0	0	3	0
อื่นๆ (ยุติเรื่อง ถอนเรื่อง สิ้นสุดคดี)	68	95	73	24	8	13
รวม	1,069	1,055	713	836	858	758

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

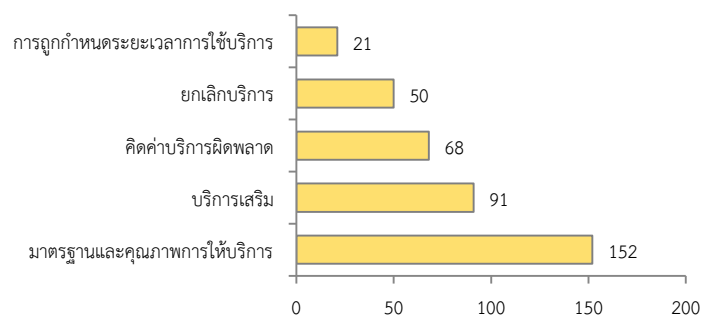
สำหรับการร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม พบว่า กสทช. ได้รับการร้องเรียนทั้งสิ้น 2,304 เรื่อง ลดลงจากไตรมาสก่อนร้อยละ 19.4 โดยเป็นการร้องเรียนเรื่องโทรศัพท์เคลื่อนที่มากที่สุด ส่วนประเด็นร้องเรียนนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องมาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ 152 ราย บริการเสริม 91 ราย คัดค่าบริการผิดพลาด 68 ราย และการยกเลิกบริการ 50 ราย

ตาราง 15 การรับเรื่องร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม

ประเภทบริการ	2561				2562		%Δ
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
โทรศัพท์เคลื่อนที่	700	443	516	406	371	325	-12.40
อินเทอร์เน็ต	92	72	85	72	71	58	-18.31
สถานีวิทยุคมนาคม	36	41	49	54	28	0	-100.00
โทรศัพท์พื้นฐาน	32	39	28	27	14	7	-50.00
รวม	860	595	678	559	484	390	-19.42

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

แผนภาพ 16 ประเด็นร้องเรียนในกิจการโทรคมนาคม

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

การเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้มากขึ้น

ในยุคที่คนให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองและหันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้น บวกกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ต้องแข่งกับเวลา ทำให้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารประเภทต่างๆ ได้รับความนิยมมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งในปัจจุบันผลิตภัณฑ์เหล่านี้สามารถหาซื้อได้ง่ายผ่านสื่อสังคมหรือร้านค้าออนไลน์ต่างๆ โดยที่บางครั้งผู้บริโภคอาจไม่ได้มีการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้ถี่ถ้วนตัดสินใจซื้อ

ตามที่มีมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคได้รับร้องเรียนในระหว่างไตรมาสสองพบว่า ปัญหาที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด คือ การโฆษณาเกินจริงในหมวดอาหาร ยา และผลิตภัณฑ์สุขภาพ รวมทั้งสิ้น 160 ราย กล่าวคือ มีการอวดอ้างสรรพคุณที่เป็นเท็จหรือเกินจริง รวมถึงแสดงเครื่องหมายของผู้ผลิตและที่ตั้งไม่ตรงตามความจริง อีกทั้งในช่วงที่ผ่านมายังมีประเด็นที่สังคมให้ความสนใจคือ การจ้างดารานักแสดง ผู้มีชื่อเสียง หรือแม้แต่แพทย์และเภสัชกร เป็นพรีเซ็นเตอร์ให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคให้ความสนใจและเชื่อในสรรพคุณของผลิตภัณฑ์มากขึ้น แต่ในความเป็นจริงกลุ่มคนเหล่านั้นอาจไม่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ตนเองรับเป็นพรีเซ็นเตอร์

นอกจากนี้ ยังมีการลักลอบใส่สารที่เป็นยาอันตรายหรืออยู่ในการควบคุม อาทิ สารที่สามารถออกฤทธิ์ในการลดความอยากอาหาร เช่น ซิบูทรามีน (Sibutramine) สารที่ช่วยเพิ่มเมตาบอลิซึม (Metabolism) ในร่างกาย เช่น สารสังเคราะห์ของฮอร์โมนไทรอยด์ สารดักจับไขมันในระบบทางเดินอาหาร เช่น ออริสแตท (Orlistat) ยาระบายและยาขับปัสสาวะ สารกระตุ้นสมรรถภาพทางเพศสำหรับเพศชาย เช่น ซิลденаฟิล ซึ่งสารเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลข้างเคียงที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากข่าวการเสียชีวิตของแม่ลูกอ่อนที่สั่งซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารกลุ่มลดน้ำหนักจากคลินิกแห่งหนึ่งผ่านระบบออนไลน์มาบริโภค ซึ่งภายหลังจากบริโภคได้ 12 วัน มีอาการเวียนศีรษะ อาเจียน คลื่นไส้ ชักกระตุกตัวเกร็ง และเสียชีวิตในที่สุด โดยสาเหตุหลักเกิดจากสารซิบูทรามีนที่เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์

ศูนย์ทดสอบฉลาดซื้อ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ได้ทำการสุ่มตรวจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารรอบที่ 2 แบ่งเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก และผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่อ้างสรรพคุณเพิ่มสมรรถภาพทางเพศสำหรับเพศชาย จากสื่อสังคมออนไลน์ 6 แห่ง คือ Lazada, Shop at 24, We mall, Shopee, Watsons และ 411estore.com พบว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารกลุ่มลดน้ำหนักมีส่วนผสมของซิบูทรามีน 3 ตัวอย่างจาก 15 ตัวอย่าง และกลุ่มเสริมสมรรถภาพทางเพศชายพบส่วนผสมยาอันตรายชนิดซิลденаฟิล (Sildenafil) ทาดาลาฟิล (Tadalafil) และวาร์เดนาฟิล (Vardenafil) ทั้งหมด 7 จาก 10 ตัวอย่าง

ทั้งนี้ ในผลิตภัณฑ์อาหารเสริมมักพบการใช้เลขอาหารและยา (อย.) ปลอม ใช้เลขอย. ไม่ตรงกับผลิตภัณฑ์หรือสวมรอย หรือมีการดัดแปลงส่วนผสมหลังจากที่ได้รับ การรับรองจาก อย. แล้ว รัฐจึงควรมีมาตรการตรวจสอบที่จริงจัง รวดเร็วฉับไว ต่อเนื่อง ได้มาตรฐาน เท่าทันเล่ห์กลของผู้ผลิต ทั้งในแง่ของตัวผลิตภัณฑ์และเว็บไซต์ออนไลน์ต่างๆ ที่เป็นช่องทางในการส่งเสริมการขายและจัดจำหน่าย และจะต้องมีการประชาสัมพันธ์

ให้ความรู้แก่ประชาชนถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ดี ซึ่งควรมีฉลาก และภายในฉลากจะต้องมีชื่อผู้ผลิต ชื่อสินค้า ปริมาณสินค้า วิธีใช้ คำเตือนวันเดือนปีที่ผลิต หรือหมดอายุ และมีเลขที่ได้รับจาก อย. เช่น เลขสารบบอาหาร เลขที่จดแจ้ง และเลขทะเบียนยา ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางในการตรวจสอบเลขที่ได้รับจาก อย. ความรู้ด้านการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้ที่มีโรคประจำตัว ผู้ที่วางแผนจะมีบุตร กำลังตั้งครรภ์ หรือกำลังให้นมบุตร เนื่องจากตัวยาบางชนิดไม่ควรใช้คู่กัน และสารที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหารอาจมีผลกระทบต่อเด็ก กลุ่มคนในกรณีนี้จึงต้องระมัดระวังในการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นพิเศษ และควรปรึกษาแพทย์ก่อนซื้อมารับประทาน นอกจากนี้ ยังควรประชาสัมพันธ์ถึงช่องทางในการตรวจสอบและร้องเรียนด้านต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเป็นอีกหนึ่งกลไกในการจัดการแก้ไขปัญหา

แผนภาพ 17 อันตรายของไซบูทรามิน

ไซบูทรามิน (Sibutramine)

เดิมไซบูทรามินถูกใช้เป็นยาด้านอาการซึมเศร้า และได้มีการค้นพบว่ามีผลทางหนึ่งที่สามารถลดความอยากอาหารได้ จึงเป็นที่นิยมลักลอบนำมาใช้เป็นยาลดน้ำหนัก ทั้งนี้ ไซบูทรามินยังมีผลข้างเคียงทำให้หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง เสี่ยงต่อการเกิดกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดและโรคหลอดเลือดในสมอง

ต่อมาไซบูทรามินจึงถูกยกระดับให้เป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559 โดยผู้ใดที่ผลิต นำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์ที่มีไซบูทรามินเป็นส่วนผสมจะมีโทษจำคุกตั้งแต่ 5-20 ปี และปรับตั้งแต่ 500,000-2,000,000 บาท ผู้ใดขายจะมีโทษจำคุกตั้งแต่ 4-20 ปี และปรับตั้งแต่ 400,000-2,000,000 บาท ผู้ใดครอบครองมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1-5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000-100,000 บาท

ที่มา: มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค

แผนภาพ 18 ช่องทางการตรวจสอบเลขผลิตภัณฑ์สุขภาพ อย.

**5 ช่องทาง
ตรวจสอบเลขผลิตภัณฑ์**

- Oryor Smart Application**
- Line@ : @fdathai**
- Facebook : Fda Thai**
- www.oryor.com**
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
กรมการสาธารณสุข
DDSC | Drug Safety & Circulation Center**
www.fda.moph.go.th.com

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

คนไทยอ่านและใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้น แต่เด็กวัยเรียนยังมีปัญหาอ่านไม่ออกและขาดทักษะด้านการอ่าน

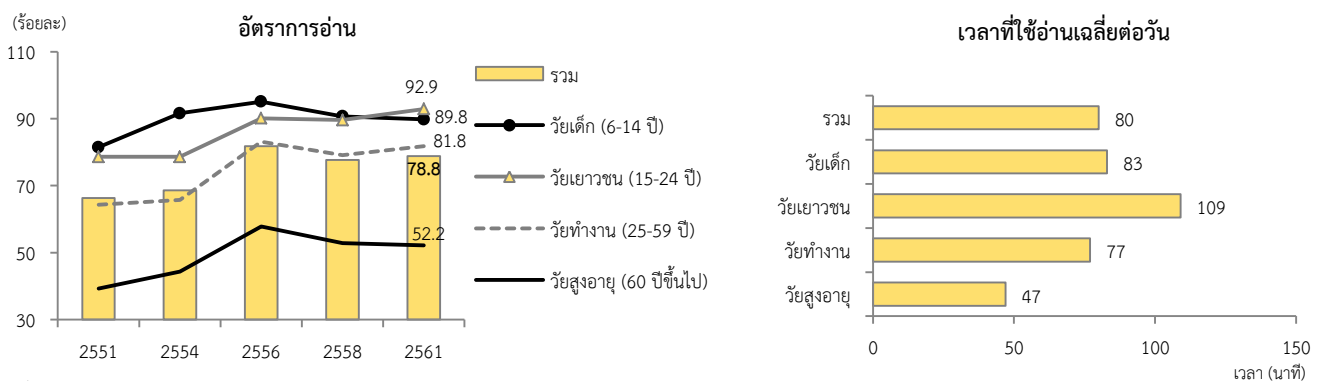
“

คนไทยอ่านและใช้เวลาอ่านเพิ่มขึ้น แต่ยังขาดทักษะด้านการอ่าน ขาดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน

”

การอ่านถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของคน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ เป็นบ่อเกิดแห่งองค์ความรู้ต่างๆ รวมทั้งเป็นกลไกในการพัฒนาการเรียนรู้ การคิดอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับคนทุกระดับและทุกช่วงวัย แม้ว่าที่ผ่านมาคนไทยจะมีแนวโน้มการอ่านและใช้เวลาในการอ่านเพิ่มมากขึ้นแต่ยังขาดทักษะในการอ่านอย่างเข้าใจ ขาดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างพฤติกรรมและนิสัยรักการอ่าน และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียพบว่าคนไทยยังมีทักษะการอ่าน และอัตราการอ่านออกเขียนได้ด้อยกว่าประเทศอื่น ซึ่งจำเป็นต้องเร่งแก้ไขเพื่อพัฒนาศักยภาพคนให้พร้อมเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยการวางรากฐานให้เกิดนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้มีพัฒนาการในการเรียนรู้ที่ดีต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต

แผนภาพ 19 อัตราการอ่านของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป และเวลาที่ใช้อ่านเฉลี่ยต่อวัน จำแนกตามกลุ่มอายุ

ที่มา: การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2561 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ทั้งนี้ จากการสำรวจการอ่านของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าคนไทยมีแนวโน้มการอ่านและระยะเวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น โดยในปี 2561 คนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปที่อ่านมีประมาณ 49.7 ล้านคน คิดเป็นอัตราการอ่านร้อยละ 78.8 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 77.7 ในปี 2558 และใช้ระยะเวลาในการอ่านเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ย 66 นาทีต่อวันในปี 2558 เป็น 80 นาทีต่อวันในปี 2561 โดยร้อยละ 88.0 อ่านหนังสือ และร้อยละ 75.4 อ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากทำให้มีช่องทางการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ได้ง่ายและสะดวกขึ้น สามารถอ่านหรือเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

อย่างไรก็ตาม แม้โดยภาพรวมการอ่านของคนไทยจะดีขึ้นทั้งในแง่จำนวนคนอ่านและเวลาที่ใช้ในการอ่าน แต่ยังมีประเด็นที่ต้องเร่งแก้ไข ดังนี้

1. **ประชากร 13.7 ล้านคนไม่อ่าน** เหตุผลสำคัญที่ไม่อ่านสูงสุดคือ ร้อยละ 30.3 ชอบดูโทรทัศน์ รองลงมาร้อยละ 25.2 ไม่ชอบหรือไม่สนใจ ร้อยละ 25.0 อ่านหนังสือไม่ออก และร้อยละ 20.0 ไม่มีเวลาอ่าน โดยในกลุ่มเยาวชนและวัยทำงาน มีสัดส่วนของผู้ที่ไม่ชอบหรือไม่สนใจอ่านสูงมากคือ ร้อยละ 34.9 และ 32.8 ตามลำดับ สะท้อนว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2. **เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ประมาณ 1.1 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.8 ไม่ได้อ่าน** เพราะถูกมองว่าเด็กเกินไป และ 1.45 แสนคน อ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพียงอย่างเดียว ซึ่งจำเป็นต้องรณรงค์ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจกับพ่อแม่และสังคมให้มากขึ้น เนื่องจากการส่งเสริมการอ่านแก่เด็กที่เหมาะสมตามพัฒนาการ จะช่วยสนับสนุนให้เด็กเล็กก่อนวัยเรียนมีโอกาสได้อ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น และมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เผยให้เห็นว่าการปล่อยให้เด็กอยู่กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเกินไปอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงหลายด้านโดยเฉพาะต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้

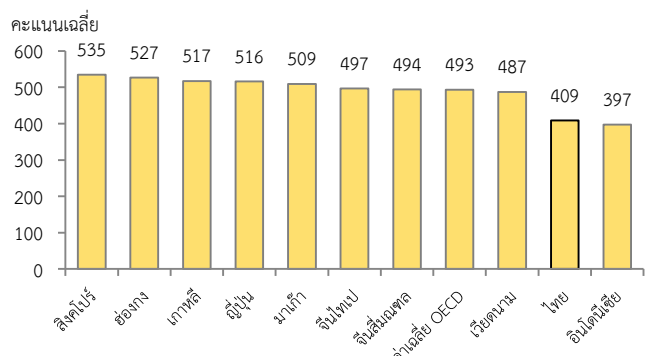
3. **เด็กวัยเรียนอายุ 6-14 ปี ประมาณ 5.1 แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.3 ยังมีปัญหาอ่านไม่ออกและอ่านไม่คล่อง** สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ทั้งในด้านหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสภาพแวดล้อมของตัวเด็กเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด

4. **เด็กไทยยังขาดทักษะการอ่าน** จากการประเมินความสามารถในการอ่านในกลุ่มนักเรียนอายุ 15 ปี ของ PISA จากผลการประเมิน PISA 2000 จนถึง PISA 2015 พบว่านักเรียนไทยยังมีปัญหาเรื่องทักษะการอ่าน โดยในปี 2015 มีคะแนนเฉลี่ยที่ 409 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ และต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียด้วยกัน ทั้งนี้ มีนักเรียนประมาณครึ่งหนึ่งยังมีระดับการรู้เรื่องการอ่านไม่ถึงระดับพื้นฐานซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยงในการที่จะศึกษาต่อและการเป็นแรงงานที่มีคุณค่าของประเทศ และเกือบไม่มีนักเรียนที่มีทักษะการอ่านถึงระดับสูง และจากผลสำรวจอัตราการอ่านออกเขียนได้ขององค์การยูเนสโก ในปี 2558 พบว่า คนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป มีอัตราการอ่านออกเขียนได้ร้อยละ 93.98 เป็นอันดับ 7 ในอาเซียน

เกณฑ์การประเมินการอ่านครอบคลุมความสามารถ ดังนี้

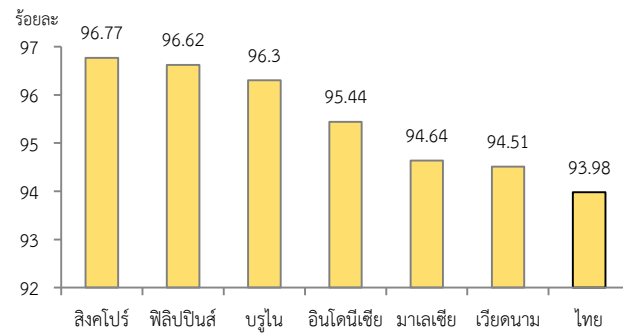
- (1) การเข้าถึงและค้นคืนสาระ (Access and Retrieve) มุ่งเน้นให้ผู้อ่านสามารถแยกแยะข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในเนื้อเรื่อง
- (2) การบูรณาการและตีความ (Integrate and Interpret) มุ่งเน้นให้ผู้อ่านรู้ถึงความสัมพันธ์ภายในเนื้อเรื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างบางส่วนของเนื้อเรื่องที่ต้องมีการตีความ
- (3) การสะท้อนและประเมิน (Reflect and Evaluate) มุ่งเน้นให้ผู้อ่านนำความรู้เบื้องต้นจากภายนอกมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้อ่าน

แผนภาพ 20 คะแนนเฉลี่ยการอ่านนักเรียนไทยเทียบกับเพื่อนบ้านในเอเชีย

ที่มา: PISA 2015

แผนภาพ 21 อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ปี 2558

ที่มา: UNESCO

แนวทางการแก้ปัญหา

1. การบ่มเพาะนิสัยรักการอ่านในครอบครัว มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน การเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว จะช่วยให้เด็กซึมซับนิสัยรักการอ่านตั้งแต่เด็ก โดยควรเริ่มตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์ เนื่องจากจะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสและสร้างวงจรในสมองของลูก และควรกระตุ้นและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการและพื้นฐานในการเรียนรู้ที่ดี

2. การสร้างนิสัยรักการอ่านและส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพในเด็กวัยเรียน ด้วยการสอดแทรกประเด็นการอ่านในหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และความชื่นชอบของเด็กและเยาวชน รวมทั้งให้ความสำคัญในมิติเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน ให้สามารถจับประเด็นหรือใจความสำคัญ และคิดวิเคราะห์วิจารณ์ต่อไปได้

3. การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่านของคนทุกช่วงวัย อาทิ การปรับพื้นที่การอ่านให้มีบรรยากาศที่เป็นกันเองมากขึ้นและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ปลั๊กไฟ WiFi เพื่อตอบสนองต่อการใช้งานของคนในยุคปัจจุบัน การส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเป็นภาคีเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน การยกระดับและเพิ่มจำนวนแหล่งการเรียนรู้ให้สามารถจัดบริการได้ครอบคลุมทุกตำบล/ชุมชน อย่างทั่วถึง ทันสมัย และมีคุณภาพ เพื่อทำให้การอ่านเป็นที่สนใจมากขึ้น การส่งเสริมให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้สร้างสรรค์ตลอดชีวิตเพื่อให้คนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้ามาทำกิจกรรมหรือใช้ประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์และเรียนรู้ร่วมกันในหลากหลายรูปแบบ

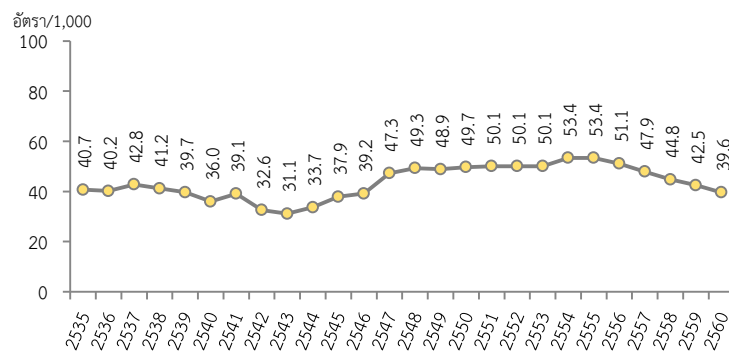
“การบ่มเพาะนิสัยรักการอ่านในครอบครัว มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน การเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวจะช่วยให้เด็กซึมซับนิสัยรักการอ่านตั้งแต่เด็ก”

”

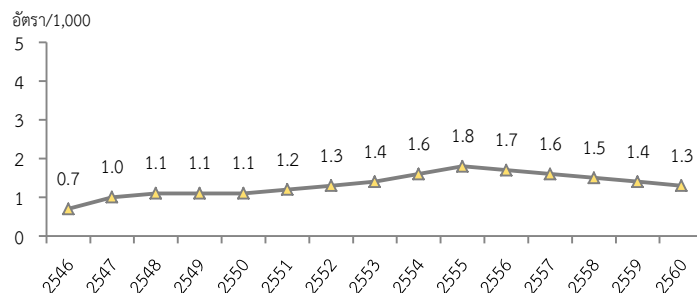
การตั้งครรถ์ในวัยรุ่นกับโอกาสทางการศึกษา

การตั้งครรถ์ในวัยรุ่นเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญของประเทศไทยเนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านสุขภาพของแม่และเด็ก ด้านคุณภาพชีวิตจากการเสียโอกาสทางการศึกษา หน้าที่การงาน รายได้ รวมทั้งการขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตร จะส่งผลให้เด็กจำนวนหนึ่งถูกทอดทิ้ง หรือเติบโตมาอย่างไม่มีคุณภาพ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงเข้ามาร่วมกันดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

แผนภาพ 22 อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน

แผนภาพ 23 อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 10-14 ปี 1,000 คน

ที่มา: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข ปี 2560 พบว่าจำนวนหญิงคลอดบุตรอายุ 10-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.9 อัตราการคลอดของหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงในช่วงอายุเดียวกัน 1,000 คน เท่ากับร้อยละ 39.6 และอัตราการคลอดของหญิงอายุ 10-14 ปี ต่อประชากรหญิงในช่วงอายุเดียวกัน 1,000 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 1.3 แม้จะมีแนวโน้มลดลง แต่ตัวเลขยังสูงและยังต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง เพราะยังเป็นวัยที่ควรอยู่ในระบบการศึกษา และส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร

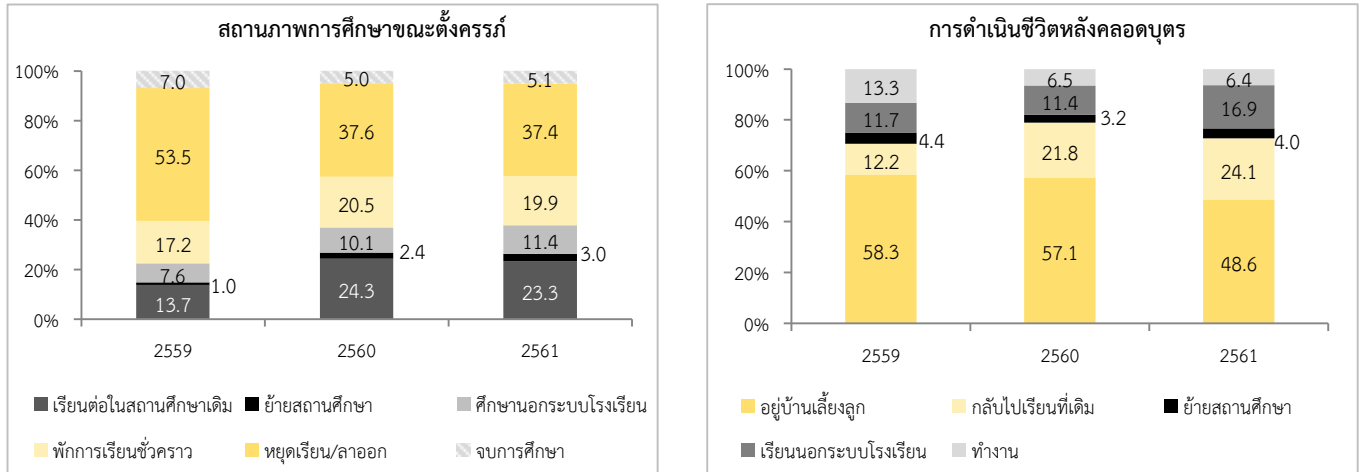
ในปี 2561 วัยรุ่นก่อนตั้งครรถ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 51 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งขณะตั้งครรถ์มีร้อยละ 23.3 ที่ได้เรียนต่อในสถานศึกษาเดิม และมีเพียงร้อยละ 5.1 ที่จบการศึกษา โดยส่วนใหญ่ต้องหยุดเรียน/ลาออก และต้องพักการเรียนชั่วคราว ส่วนการดำเนินชีวิตหลังคลอดบุตร พบว่าส่วนใหญ่ต้องอยู่บ้านเลี้ยงลูก เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของแม่วัยรุ่น จากผลการสำรวจการตั้งครรถ์ในวัยรุ่นและการช่วยเหลือ

“

การตั้งครรถ์ในวัยรุ่น
เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อ
ทั้งด้านสุขภาพของแม่และเด็ก
ด้านคุณภาพชีวิตจากการ
เสียโอกาสทางการศึกษา
หน้าที่การงาน รายได้

”

แผนภาพ 24 สถานภาพการศึกษาขณะตั้งครรภ์ และการดำเนินชีวิตหลังคลอดบุตร ในกลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์มีสถานภาพเป็นนักเรียน/นักศึกษา

ที่มา: สำนักงานนายการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

“
แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน
นักศึกษา มีโอกาสได้อยู่ใน
ระบบการศึกษามากขึ้น
จากการบังคับใช้ พ.ร.บ.การ
ป้องกันและแก้ไขปัญหการ
ตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559
และกฎกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ห้ามไล่ออกนักเรียน
นักศึกษา ที่ตั้งครรภ์
”

แม่วัยรุ่น 11,012 คน ในช่วงเดือนธันวาคม 2561 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า แม่วัยรุ่นอายุ 10-19 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และร้อยละ 17.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยกว่าร้อยละ 69 ไม่มีความพร้อมในการดูแลบุตร เนื่องจากไม่มีอาชีพ/รายได้ไม่เพียงพอ มีปัญหาเศรษฐกิจครอบครัว และไม่มีความรู้ในการเลี้ยงดูบุตร

อย่างไรก็ตาม หลังการบังคับใช้ พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ค้ำครองวัยรุ่นตั้งครรภ์ให้เรียนต่อได้อย่างเหมาะสม พบว่า สัดส่วนแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา มีโอกาสกลับเข้าไปเรียนที่เดิมและเรียนนอกระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้น และคาดหวังว่าจากการบังคับใช้กฎกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง “กำหนดประเภทของสถานศึกษา และการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2561” ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน และนักศึกษา และให้สถานศึกษาจัดหาและพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดี และมีทักษะการสอนที่เหมาะสม รวมทั้งห้ามไล่ออกนักเรียน นักศึกษา ที่ตั้งครรภ์ โดยให้สามารถหยุดเรียนระหว่างตั้งครรภ์ คลอดบุตรและดูแลบุตรได้ พร้อมจัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือและค้ำครองให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม และต่อเนื่อง ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ช่วงเดือนเมษายนที่ผ่านมาจะทำให้แม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา มีโอกาสได้อยู่ในระบบการศึกษาจนสำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนมากขึ้น

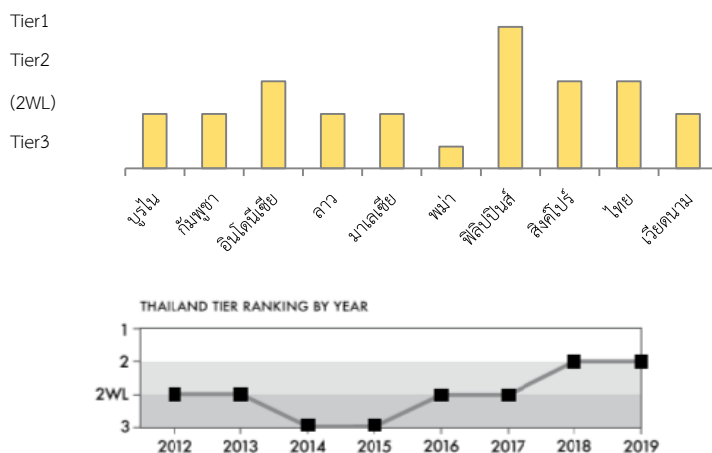
ทั้งนี้ ยังจำเป็นต้องมีการดำเนินมาตรการต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อลดจำนวนแม่วัยรุ่นให้เหลือน้อยที่สุด ทั้งการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ ตลอดจนการรณรงค์ลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติด เนื่องจากพบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีเพศสัมพันธ์คือ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการอยู่กับเพื่อนต่างเพศสองต่อสองในที่ลับตาคน

ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เป็น “Tier 2” เป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน

จากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (TIP Report) ปี 2019 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2562 กระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกาประกาศการจัดระดับประเทศต่างๆ ทั่วโลก 187 ประเทศ โดยประเทศไทยได้รับการจัดระดับอยู่ใน “Tier 2 ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน แต่พยายามแก้ไข” เช่นเดียวกับปี 2561 โดยให้เหตุผลว่าประเทศไทยยังไม่สามารถจัดปัญหาการค้ามนุษย์ได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎหมายสหรัฐอเมริกา การดำเนินงานที่สำคัญของประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่เพิ่มขึ้น เช่น การกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเข้มงวด การคัดแยกและส่งต่อผู้เสียหายไปยังทีมสหวิชาชีพเป็นครั้งแรก และประเทศไทยยังไม่สามารถบรรลุมาตรฐานขั้นต่ำในหลายประเด็นที่สำคัญ เช่น การดำเนินคดีและตัดสินลงโทษผู้ค้ามนุษย์มีจำนวนลดลง สามารถไต่สวนคดีค้ามนุษย์ด้านแรงงานได้เพียง 43 คดี การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐยังเป็นอุปสรรคต่อความพยายามในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ และเจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถคัดแยกคดีค้ามนุษย์อย่างได้มาตรฐาน

“ประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับ “Tier 2” เป็นปีที่ 2 จากการแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่เพิ่มขึ้นของไทยในการดำเนินงานที่สำคัญจริงจัง ป้องกัน และมีความคืบหน้าในการแก้ปัญหา”

แผนภาพ 25 การจัดอันดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในกลุ่มประเทศอาเซียนตามรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปี 2562

การจัดลำดับแบ่งออกเป็น 4 อันดับได้แก่

- Tier 1 ประเทศที่ดำเนินการได้มาตรฐานต่ำสุด
- Tier 2 ประเทศที่ดำเนินการไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน แต่พยายามแก้ไข
- Tier 2 Watch List ประเทศที่มีรายงานเหยื่อค้ามนุษย์มากขึ้น หรือไม่มีอะไรยืนยันว่ารัฐบาลพยายามต่อต้านการค้ามนุษย์
- Tier 3 ประเทศที่ดำเนินการไม่ได้มาตรฐาน และไม่พยายามแก้ไขปัญหา

ที่มา: รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking In Persons Report 2019) กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ปี 2562

ทั้งนี้ ตลอดปี 2561 รัฐบาลได้เพิ่มความพยายามในการป้องกันแก้ไขปัญหาโดยรวมมากขึ้น มีพัฒนาการที่สำคัญทั้งในด้านการบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด การคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย และการป้องกันการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมถึงพัฒนาเทคโนโลยีเครื่องมือต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ องค์การ

ระหว่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่นๆ ที่สนใจ ซึ่งรวมถึงสหรัฐฯ เพื่อให้การดำเนินการของไทยเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง ปีงบประมาณ 2562 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณ 3,807 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.53 จากปีงบประมาณ 2561 โดยมีผลการดำเนินงานสำคัญที่เป็นรูปธรรม ดังนี้

1. **ด้านการดำเนินคดีและบังคับใช้กฎหมาย** ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด 304 คดี เฉลี่ยเดือนละประมาณ 25 คดี มีการตัดสินลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การค้ามนุษย์ 16 ราย ใช้มาตรการลงโทษให้ออกจากราชการ อาศัยทรัพย์สินมากกว่า 509 ล้านบาท

2. **ด้านการป้องกัน** จัดระเบียบแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยทุกคนให้เข้าสู่ระบบอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่งเสริมให้ได้รับการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทาง จำนวน 2.12 ล้านคน ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทย 3.3 ล้านคน ได้รับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย ส่งเสริมการนำเข้าแรงงานต่างด้าว ผ่านระบบ MOU มีแรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 442,736 คน หรือร้อยละ 49

3. **ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ** ตามหลักการยึดผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง (Victim Centered Approach) ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในสถานคุ้มครองของรัฐเพิ่มขึ้นจาก 360 คนในปี 2560 เป็น 401 คนในปี 2561 ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาตามสิทธิจาก เงินกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นเป็นเงิน 6.15 ล้านบาท มีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกว่า 77.56 ล้านบาท

ประเทศสหรัฐอเมริกามีข้อเสนอแนะที่ไทยยังคงต้องพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังๆ ที่สำคัญ ดังนี้

ด้านการดำเนินคดี	พัฒนาศักยภาพของผู้บังคับใช้กฎหมาย ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐที่พัวพันกับการค้ามนุษย์ด้วยบทลงโทษที่เด็ดขาดคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เสียหายเข้าถึงบริการของรัฐมากขึ้นก่อนรับการคัดแยกจากทีมสหวิชาชีพ
ด้านการคุ้มครอง	บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้มีการจ่ายค่าแรง เพิ่มการประสานความร่วมมือระหว่างภาคประชาสังคมท้องถิ่นในศูนย์ช่วยเหลือจัดหาเจ้าหน้าที่ล่ามในศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์และสถานคุ้มครองของรัฐ ตรวจสอบการค้ามนุษย์ในสถานที่ทำงานในภาคพื้นที่ชายแดนที่มีแรงงานภายใต้การจ้างงานข้ามแดน
ด้านการป้องกัน	สร้างความเชื่อมั่นว่าสถานคุ้มครองของรัฐและองค์การนอกภาครัฐจะดูแลผู้เสียหายให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและการเยียวยาสภาพจิตใจ เพิ่มการจัดหาเงินชดเชยและสินไหมทดแทน

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยยังคงมุ่งมั่นแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ให้เกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในเชิงกว้างและลึกมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อจัดการค้ำมนุษย์ทุกรูปแบบ ปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในไทย โดยมีแผนการดำเนินงานต่อไป ได้แก่ พัฒนาระบบการรับแจ้งเหตุ/ร้องเรียน/เบาะแส ด้วยการจัดทำแอปพลิเคชันการรับแจ้งข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ ขยายการจัดตั้งศูนย์คัดแยกช่วยเหลือผู้เสียหาย พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน จัดอบรมล่ามแปลภาษาในส่วนภูมิภาค ประเมินผลการดำเนินงานการนำกิจกรรมจากการอบรมหลักสูตรการช่วยเหลือคุ้มครอง จัดทำ Mobile Application ให้การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างทั่วถึง พัฒนากฎหมายให้สอดคล้องตามมาตรฐานสากล บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น และจัดทำระบบบูรณาการฐานข้อมูลการดำเนินคดีด้านแรงงาน เพื่อให้การติดตาม ตรวจสอบ และกำหนดนโยบายการตรวจคุ้มครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

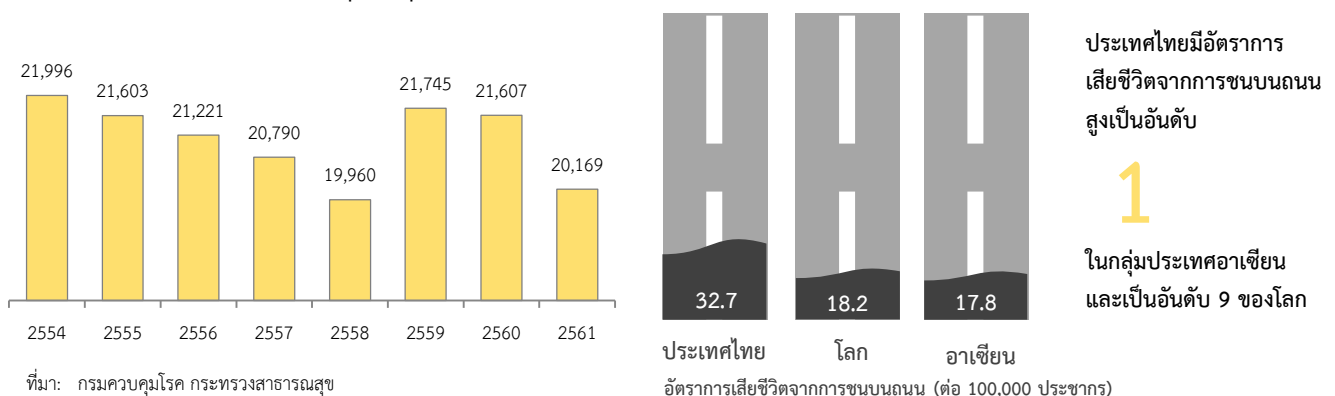
บทความเรื่อง “อุบัติเหตุทางถนนป้องกันได้”

อุบัติเหตุทางถนนเป็นปัญหาใหญ่ระดับโลกที่ส่งผลต่อความสูญเสียชีวิต การบาดเจ็บ และความพิการ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและแรงงานซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาในยุคของการเป็นสังคมสูงวัย ดังนั้น การป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนจึงเป็นประเด็นที่ทำนายของโลกละของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่ 3 ในเป้าประสงค์ที่ 3.3 กำหนดให้ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนทั่วโลกครึ่งหนึ่งภายในปี 2563 ขณะที่ประเทศไทยก็ได้กำหนดเป้าหมายลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้ได้ไม่เกิน 10 คนต่อประชากรแสนคนภายในปี 2563 ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กำหนดตามกรอบปฏิญญาอัสโกลีที่กำหนดให้ปี พ.ศ. 2554-2563 เป็นทศวรรษความปลอดภัยทางถนน (Decade of Action for Road Safety) ดังนั้น การลดจำนวนอุบัติเหตุทางถนนจำเป็นต้องเร่งดำเนินการและต้องทำอย่างเป็นระบบ

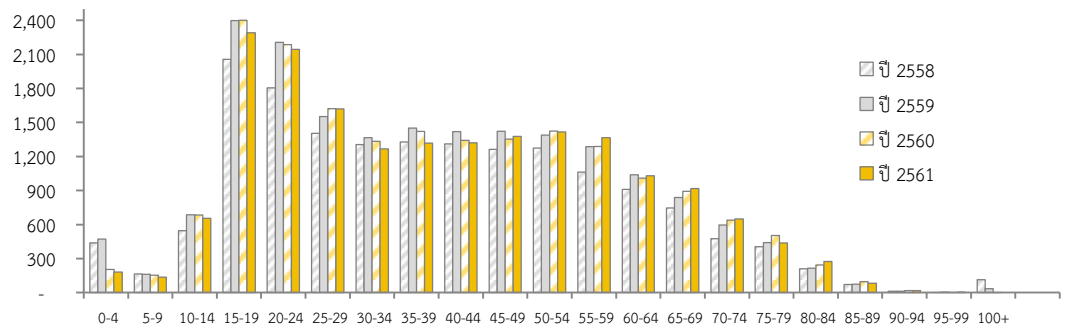
สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย

ประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนสูงเป็นอันดับ 1 ในกลุ่มประเทศอาเซียน และเป็นอันดับที่ 9 ของโลก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สำรวจสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย ปี 2561 โดยใช้ข้อมูล 3 ฐาน จากกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด พบว่า มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากการชนบนถนน 20,169 ราย หรือ 29.9 ต่อประชากรแสนคนเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติทั่วโลก จากรายงานสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนโลกปี 2018 (Global Status Report on Road Safety 2018) จัดทำโดยองค์การอนามัยโลก ระบุประมาณการผู้เสียชีวิตจากภัยบนท้องถนนของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 9 ของโลก โดยมีจำนวนผู้เสียชีวิตอยู่ที่ 22,491 ราย คิดเป็น 32.7 คนต่อประชากร 1 แสนคน (ประมาณการจากข้อมูลปี 2559) แม้จะมีแนวโน้มลดลงจากปี 2016 แต่การเสียชีวิตจากภัยบนท้องถนนของไทยยังเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยกลุ่มประชากรที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนสูงสุด อยู่ในกลุ่มอายุ 15-24 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นและวัยแรงงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีจำนวน 4,436 ราย ในจำนวนนี้ เพศชายมีการเสียชีวิตสูงกว่าเพศหญิงประมาณ 3.8 เท่า โดยชายเสียชีวิตร้อยละ 79

แผนภาพ 26 แนวโน้มการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทย

แผนภาพ 27 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในแต่ละช่วงอายุระหว่างปี 2558-2561

หมายเหตุ: แสดงจำนวนผู้เสียชีวิตเฉพาะที่ทราบอายุ

ที่มา: ข้อมูลจากระบบบูรณาการข้อมูลการตายจากอุบัติเหตุทางถนน กรมควบคุมโรค สำนักโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

• อุบัติเหตุทางถนนก่อความสูญเสียมากกว่าห้าแสนล้านบาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 6 ของ GDP การเกิดอุบัติเหตุที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ สูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560) ได้คำนวณมูลค่าความสูญเสียจากการเสียชีวิตและบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุจราจร พบว่า ในช่วงปี 2554-2556 มูลค่าของอุบัติเหตุเฉลี่ยต่อปี เท่ากับ 545,435 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งเกิดจากต้นทุนต่างๆ เช่น ต้นทุนของคนเสียชีวิต ต้นทุนในการดำเนินคดี ต้นทุนจากผลกระทบต่อสภาพการจราจร ต้นทุนในการรักษาพยาบาล รวมทั้งการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุสร้าง ความบาดเจ็บทั้งทางกายและใจมีผลกระทบอย่างมากต่อครัวเรือนและเครือข่ายสังคม ส่งผลต่อผลิตภาพโดยรวมของประเทศ นอกจากนี้ จากการศึกษาของธนาคารโลก เมื่อปี 2561 พบว่าหากประเทศไทยสามารถลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลงครึ่งหนึ่ง จะสามารถยกระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัวได้ถึง 22% ภายในปี 2581

ตาราง 16 การคำนวณมูลค่าจากอุบัติเหตุทางถนน

ปี	จำนวนผู้เสียชีวิต ¹ (คน)	จำนวนผู้บาดเจ็บสาหัส ² (คน)	มูลค่าความสูญเสียจากการเสียชีวิต (ล้านบาท)	มูลค่าความสูญเสียจากการบาดเจ็บ (ล้านบาท)	มูลค่าความสูญเสียโดยรวม (ล้านบาท)	มูลค่าความสูญเสียโดยรวม (เมื่อปรับอัตราเงินเฟ้อโดย CPI ³ 2556 =100) (ล้านบาท)	อัตราส่วนต่อ GDP ⁴
2556	21,814	107,123	218,140	321,369	539,509	533,263	5.83%
2555	22,284	110,777	222,840	322,331	555,171	536,996	6.03%
2554	22,745	104,725	227,450	314,175	541,625	508,594	6.13%
เฉลี่ย	22,281	107,542	222,810	322,625	545,435	526,284	6.00%

หมายเหตุ: ¹ ที่มา ข้อมูล 3 ฐานจาก 3 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ

² ที่มา สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

³ ที่มาของข้อมูล CPI ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴ ที่มาของข้อมูล GDP ธนาคารแห่งประเทศไทย

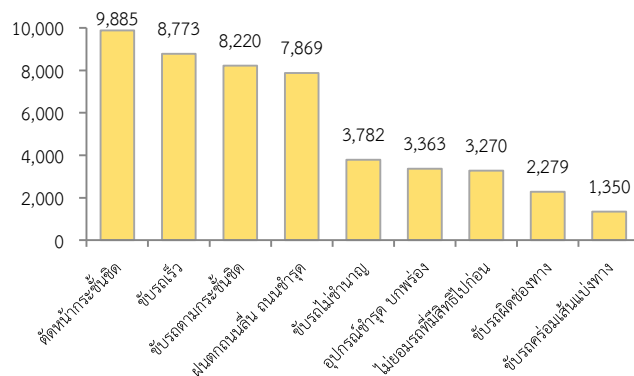
ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560)

• การขับรถโดยประมาทสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุ ขณะที่อุบัติเหตุรถชนคนเดินเท้ามีความรุนแรงสูงสุด ข้อมูลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี 2561 รายงานว่า ยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนมากที่สุดเกิดจากรถจักรยานยนต์สูงสุด 40,306 ราย (ร้อยละ 39.6) รองลงมาคือ รถยนต์นั่ง 29,680 ราย (ร้อยละ 29.1) และรถบรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ) 19,608 ราย (ร้อยละ 19.3) สำหรับสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ พบว่า

มูลเหตุสันนิษฐานของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนส่วนใหญ่เกิดจากการขับรถโดยประมาท ประมาทร้อยละ 50 ได้แก่ ขับรถตัดหน้ากระชั้นชิด ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ขับรถตามกระชั้นชิด รองลงมาเกิดจากถนนลื่นถนนชำรุด ขับรถไม่ชำนาญ อุปกรณ์ชำรุดบกพร่อง และไม่ยอมให้รถที่มีสิทธิไปก่อน (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2560) ทั้งนี้ ผลการศึกษาของกรมทางหลวงยังพบว่า การใช้ความเร็วบนทางหลวงเกินกว่ากฎหมายกำหนดมีอัตราสูง โดยเฉพาะในกรณีรถยนต์มีการขับเร็วเกินกำหนด ในเขตเมือง เขตชานเมือง และเขตนอกเมือง คิดเป็นร้อยละ 26.0 32.7 และ 53.2 ตามลำดับ สำหรับในกรณีรถบรรทุก ส่วนใหญ่จะขับเร็วในเขตเมือง คิดเป็นร้อยละ 31.7

ขณะที่ความรุนแรงของอุบัติเหตุทางถนนบนทางหลวงของกรมทางหลวง ในช่วงปี 2556-2560 พบว่า อุบัติเหตุรถชนคนเดินเท้ามีความรุนแรงสูงสุด โดยมีผู้เสียชีวิตเฉลี่ย 55 รายต่ออุบัติเหตุ 100 ครั้ง รองลงมา คือ อุบัติเหตุรถชนกันในทิศทางตรงกันและอุบัติเหตุจากการแซง มีผู้เสียชีวิตเฉลี่ย 40 รายต่ออุบัติเหตุ 100 ครั้ง โดยอุบัติเหตุที่มีความรุนแรงส่วนใหญ่เกิดบนถนน 2 ช่องจราจรมากที่สุด นอกจากนี้ อุบัติเหตุคนเดินเท้าและคนขี่จักรยานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะรถจักรยานเนื่องจากความนิยมในการขี่จักรยาน โดยเพิ่มขึ้นเป็น 2,350 รายหรือประมาณ 5 เท่า เมื่อเทียบกับช่วงปี 2551-2556 ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความรุนแรงปี 2560 พบว่าอุบัติเหตุคนเดินเท้าและรถจักรยานรุนแรงกว่าอุบัติเหตุทั่วไปที่เกิดขึ้นบนถนนหลวงประมาณ 4 เท่าและ 3 เท่า ตามลำดับ (2560)

แผนภาพ 28 มูลเหตุสันนิษฐานของการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย พ.ศ. 2560 (9 อันดับแรก)

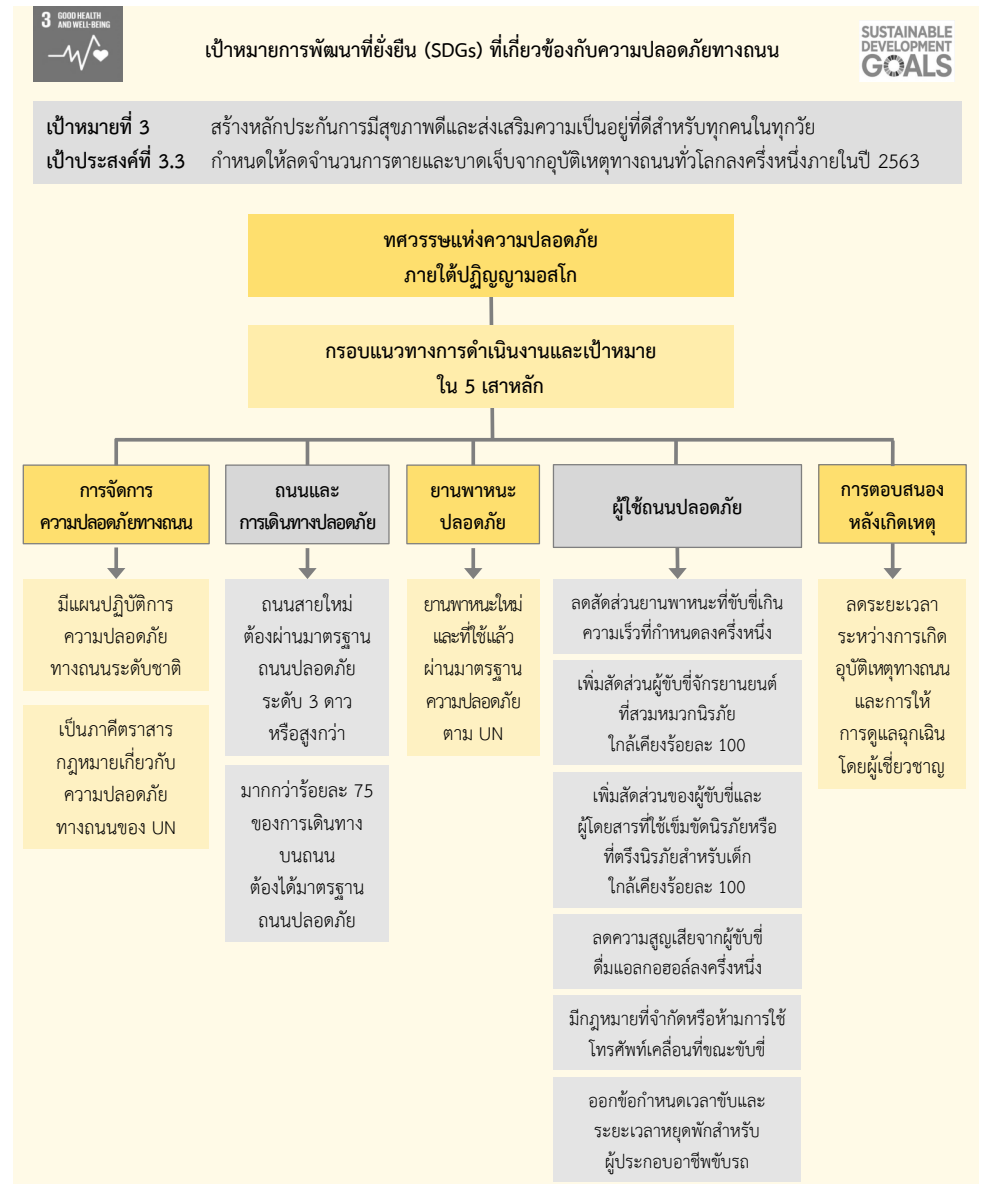

ที่มา: รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2560
สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

แนวคิดการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนน

ความสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนนไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเทศที่มีรายได้ปานกลางและรายได้น้อย และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุ 15-29 ปี การลดความสูญเสียดังกล่าวจึงถือเป็นความท้าทายของโลก องค์การสหประชาชาติจึงให้ความสำคัญกับเรื่องความปลอดภัยทางถนน และกำหนดให้ปี พ.ศ. 2554-2563 เป็นทศวรรษแห่งความปลอดภัยทางถนน ภายใต้ปฏิญญามอสโก โดยมีกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานใน 5 เสาหลัก ได้แก่

(1) การบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนน (Road Safety Management) (2) ถนน และการสัญจรอย่างปลอดภัย (Safer Roads and Mobility) (3) ยานพาหนะปลอดภัย (Safer Vehicles) (4) ผู้ใช้รถใช้ถนนปลอดภัย (Safer Road Users) และ (5) การตอบสนอง หลังการเกิดอุบัติเหตุ (Post Crash Response)

ในด้านการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่มองว่าผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นต้นเหตุของปัญหา ไปสู่แนวคิดของความรับผิดชอบร่วมกัน (Shared Responsibility) ต่อความปลอดภัยบนท้องถนน โดยใช้วิธีการจัดการที่มุ่งสร้างระบบความปลอดภัยทางถนน (Safe System Approach) โดยมองปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ คน ยานพาหนะ และถนน ให้เป็นระบบแบบองค์รวม (Holistic View) และยอมรับความจริงที่ว่ามนุษย์มีข้อจำกัดด้านสมรรถนะและความเปราะบางของร่างกายมนุษย์ โดยหากปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องในระบบ เช่น ถนนหรือยานพาหนะ ไม่มีความบกพร่องหรือออกแบบให้สามารถรองรับความผิดพลาดเหล่านี้ได้ จะช่วยลดอัตราการสูญเสีย หรือบรรเทาความรุนแรงลงได้ โดยมีแนวทางแก้ไขหลัก 4 ด้าน คือ

1. **ผู้ใช้ถนนที่ปลอดภัย** ผู้ใช้รถใช้ถนนต้องตระหนักและมีจิตสำนึกเรื่องวัฒนธรรมความปลอดภัยและปฏิบัติตามกฎจราจร
2. **ยานพาหนะที่ปลอดภัย** โดยยานพาหนะต้องมีขีดความสามารถในการรองรับแรงกระแทกเมื่อเกิดอุบัติเหตุและลดความเสี่ยงในการชนและความรุนแรงการบาดเจ็บของผู้ขับขี่ ผู้เดินเท้าและผู้ใช้จักรยานหากเกิดอุบัติเหตุ
3. **ถนนและสภาพข้างทางที่ปลอดภัย** ระบบถนนที่เอื้อต่อความปลอดภัย (forgiving road system) โดยมีการออกแบบให้มีความปลอดภัย มีอุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่ในถนนเพื่อป้องกันการบาดเจ็บและเสียชีวิตหากเกิดอุบัติเหตุ ปัจจุบันมีการจัดตั้ง International Road Assessment Program (iRAP) เพื่อกำหนดมาตรฐานถนนที่ปลอดภัยและมีการประเมินสภาพความปลอดภัยของถนนที่เป็นสากลสามารถเปรียบเทียบระหว่างประเทศได้
4. **การใช้ความเร็วที่ปลอดภัย** ความเร็วของยานยนต์สะท้อนถึงความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายบนท้องถนนต่อผู้ใช้ถนน โดยการขับรถเร็วเกินกำหนด หรือมีการใช้ความเร็วที่สูงขึ้น โอกาสจะเกิดอุบัติเหตุย่อมสูงขึ้นตามไปด้วย

International Road Assessment Program (iRAP)

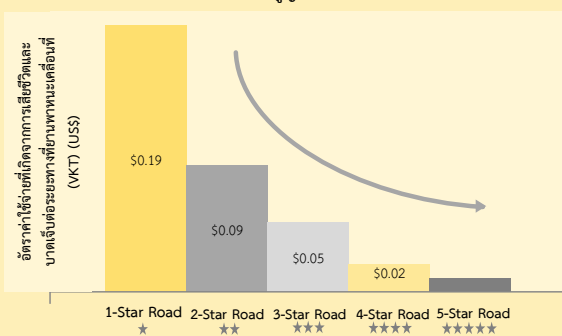
International Road Assessment Program (iRAP) เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่สร้างขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ.2547) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความปลอดภัยทางถนน โดยให้ความช่วยเหลือนานาชาติในการดำเนินโครงการประเมินทางถนน (Road Assessment Program; RAP) เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงถนนให้เกิดความปลอดภัยกับผู้ใช้ถนนในทุกกลุ่ม ได้แก่ ผู้ขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ จักรยาน และคนเดินเท้า

การประเมินทางถนนจะใช้แนวคิดการจัดลำดับความเสี่ยงของถนนในรูปแบบของดาว (iRAP Star Rating) 1—5 ดาว โดยจะวิเคราะห์จากข้อมูลการตรวจสอบถนนทั้งทางกายภาพ และพฤติกรรมการใช้ถนนของคนทุกกลุ่ม (ผู้ขับขี่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ จักรยาน และคนเดินเท้า) ประกอบด้วย 6 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) ขอบด้านข้างถนน (Roadside) (2) ที่กั้นกลางถนน (Mid-Block) (3) ทางแยก (Intersection) (4) ความคับคั่งของจราจรบนถนน (Flow) (5) สิ่งกีดขวางต่อการขับขึ้นถนนและการใช้พื้นที่ (VRU facility) และ (6) ความเร็ว (Speed) โดยถนนที่ได้ 5 ดาว หมายถึง ถนนที่มีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุต่ำสุด ในทางตรงกันข้ามถนนที่ดาวต่ำจะเป็นถนนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง จากการศึกษาของ OECD พบว่า การขยับดาวขึ้น 1 ลำดับ จะสามารถช่วยลดอัตราค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสูญเสียได้ประมาณ ร้อยละ 50 หากร้อยละ 75 ของถนนทั่วโลกถูกยกระดับขึ้นเป็นถนน 3 ดาวจะช่วยลดการเสียชีวิตของคนจากอุบัติเหตุทางถนนประมาณ 467,000 คนต่อปี

สหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายความปลอดภัยทางถนนของโลกให้ภายในปี 2573 ถนนสายใหม่ทุกสายต้องผ่านมาตรฐานถนนปลอดภัยระดับ 3 ดาวหรือสูงกว่า

การปรับปรุงเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับถนนเพื่อให้ได้เกณฑ์มาตรฐานของ iRAP สามารถทำได้หลายวิธี อาทิ การใช้กรวยหรือขีดเส้นบนถนนเพื่อกำหนดเส้นทางจราจร/การเดินเท้า การมีผนังกันริมถนนเพื่อให้เกิดอุบัติเหตุรถไม่พลิกคว่ำโดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง เช่น เส้นทางโค้ง/ชัน การติดตั้งไฟส่องสว่างในพื้นที่ที่มีการสัญจรและเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง การกำหนดความเร็วรถในที่ชุมชน การสร้างเนินชะลอการขับรถเร็วในที่ชุมชนและบริเวณทางแยก การติดตั้งสัญญาณไฟคนเดินข้ามถนน ฯลฯ การสร้างวงเวียนเพื่อแยกทิศทางจราจร

การลดอัตราค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสูญเสียร้อยละ 50 จากการขยับขึ้น 1 ลำดับ

ที่มา: OECD (2016)

นโยบายและการดำเนินงานความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย

ความปลอดภัยทางถนนเป็นเรื่องสำคัญ โดยได้มีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. 2561–2564 รวมทั้งจัดทำแผนบูรณาการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาล การออกกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุและการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจากอุบัติเหตุ โดยมีการดำเนินงานตามแนวทางระบบความปลอดภัยทางถนน ดังนี้

ผู้ใช้ถนนที่ปลอดภัย ได้มีการรณรงค์ให้ความรู้และสร้างความตระหนัก อาทิ เมาไม่ขับ การสวมหมวกนิรภัย ฯลฯ รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้กับผู้ใช้รถให้ใช้ความเร็วที่ปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนด ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งการมีกฎหมายและบทลงโทษ ได้แก่ การจำกัดความเร็วสูงสุด การกำหนดปริมาณแอลกอฮอล์ การกำหนดให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และผู้โดยสารต้องสวมหมวกนิรภัย คนขับและผู้โดยสารทั้งเบาะหน้าและเบาะหลังต้องคาดเข็มขัดนิรภัย การห้ามใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ขณะขับขี่ นอกจากนี้ ในกลุ่มรถโดยสารสาธารณะและรถบรรทุก กำหนดให้พนักงานขับรถทำงานติดต่อกันไม่เกิน 4 ชั่วโมง ต้องมีการพักไม่น้อยกว่า 30 นาทีถึงจะขับรถได้อีก 4 ชั่วโมง และต้องมีการพักผ่อน ติดต่อกันอย่างน้อย 10 ชั่วโมง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการประเมินการของ WHO (2018) พบว่า การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนในประเทศไทย ยังอยู่ในระดับปานกลางคือ 5-6 จากคะแนนเต็ม 10 ซึ่งจะเห็นได้จากอัตราการใช้หมวกนิรภัยในภาพรวมอยู่ที่ร้อยละ 45 ในปี 2561 และการคาดเข็มขัดนิรภัยที่แม้จะกำหนดให้ผู้นั่งเบาะหลังคาดเข็มขัดนิรภัย แต่ยังไม่มีการบังคับใช้ จากรายงานการศึกษาความแตกต่างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2559) พบว่า คนไทยมีแนวโน้มจะยอมรับได้ในพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ อาทิ เมาแล้วขับ การไม่สวมหมวกนิรภัยหรือเข็มขัดนิรภัย โดยอ้างว่าเป็นการเดินทางในระยะสั้นๆ รวมไปถึงพฤติกรรมขับรถเร็ว รดัดหน้า กระชั้นชิด การไม่ให้สัญญาณจอด/ชะลอ/เลี้ยวเปลี่ยนช่องจราจร ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะของสังคมเมืองที่มีความเร่งรีบและความต้องการที่จะเดินทางให้รวดเร็วมากขึ้น

ยานพาหนะที่ปลอดภัย มีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อยกระดับความปลอดภัยทางวิศวกรรมของรถยนต์ โดยเฉพาะรถโดยสาร เช่น การกำหนดมาตรฐานตัวถัง ความสูงของตัวรถ แก้ว และระบบเบรก ในเรื่องการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย มีข้อกำหนดให้มีการติดตั้งเข็มขัดนิรภัยทุกที่นั่ง สำหรับรถยนต์นั่ง รถตู้ และรถโดยสาร มีอุปกรณ์การแจ้งเตือนการหลับในสำหรับรถโดยสารสาธารณะและรถบรรทุก รวมทั้งกำหนดให้รถยนต์ต้องมีการตรวจสภาพรถยนต์ก่อนต่อทะเบียนตลอดจนยกระดับคุณภาพมาตรฐานสถานตรวจสภาพรถ

อย่างไรก็ตาม จากมาตรฐานยานพาหนะขององค์การสหประชาชาติ พบว่า ประเทศไทยมีการดำเนินการเพียงระบบป้องกันคนเดินเท้า เช่น กันชนแบบนิ่ม การนำโครงแข็งที่ไม่จำเป็นออกไป เพื่อลดความรุนแรงเมื่อรถยนต์ชนคนเดินเท้า ขณะที่ยังไม่มีการกำหนดกันชนด้านหน้าและด้านข้างเพื่อช่วยปกป้องผู้อยู่ในรถยนต์ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมการทรงตัวป้องกันการไถลและการเสียการควบคุมกรณีหักพวงมาลัยมากหรือน้อยไป และไม่มีการกำหนดจุดยึดเบาะนิรภัยสำหรับเด็ก ทั้งนี้ ระบบควบคุมเบรกป้องกันล้อล็อก (ABS) ในจักรยานยนต์ อยู่ระหว่างการผลักดันกฎหมาย ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้อัตราเกิดการล้อล็อกในขณะเบรก และช่วยให้ผู้ขับขี่รักษาเสถียรภาพในระหว่างการเบรกและลดระยะการหยุด

ถนนและสภาพข้างทางที่ปลอดภัย มีการจัดการให้ถนนมีความปลอดภัยอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงจุดเสี่ยงและจุดอันตรายบนถนน การจัดทำและปรับปรุงเครื่องหมายจราจร ป้ายแนะนำ และป้ายบังคับตามกฎหมายจราจรต่างๆ การจัดการอันตรายข้างทางโดยการติดตั้งราวกันอันตรายเพื่อป้องกันรถตกข้างทาง ตลอดจน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศประเมินความปลอดภัยของถนนมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล เช่น ลักษณะเรขาคณิตของถนน ป้ายจราจร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ไฟฟ้าส่องสว่าง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้การประเมินคุณภาพของถนนในด้านต่างๆ และยกระดับความปลอดภัยของถนนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถนนในประเทศไทยมีการออกแบบและก่อสร้างตามมาตรฐานสากล โดยจากข้อมูลการประเมินระดับความปลอดภัยของถนน โดยใช้ดัชนีการประเมินระดับความปลอดภัยกายภาพทางหลวง (Road Assessment Index: RAI) พบว่า ประมาณร้อยละ 80 ของถนนในประเทศไทยได้มาตรฐานความปลอดภัย ตามเกณฑ์ของ RAI ซึ่งเน้นที่ความปลอดภัยของผู้ใช้รถยนต์เป็นหลัก หากแต่เมื่อพิจารณาความปลอดภัยของถนนของกลุ่มผู้ใช้รถใช้ถนนกลุ่มอื่นๆ พบว่า ถนนในประเทศไทยยังไม่เอื้อต่อความปลอดภัยสำหรับผู้ขับขี่จักรยานยนต์ จักรยาน และคนเดินเท้า ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ความปลอดภัยของถนนตามมาตรฐาน iRAP พบว่า จากการศึกษาถนนในประเทศไทยจำนวน 1,104 กิโลเมตร มีสัดส่วนของถนนที่ได้คะแนนที่ระดับ 3 ดาวหรือดีกว่า คิดเป็นร้อยละ 55 สำหรับผู้ขับขี่รถยนต์ ร้อยละ 23 สำหรับจักรยานยนต์ ร้อยละ 10 สำหรับคนเดินเท้า และร้อยละ 4 สำหรับผู้ใช้จักรยาน ในทางกลับกันถนนที่ได้คะแนนที่ระดับ 1-2 ดาว และไม่สามารถให้คะแนนได้ คิดเป็นร้อยละ 45 สำหรับผู้ขับขี่รถยนต์ ร้อยละ 77 สำหรับจักรยานยนต์ ร้อยละ 90 สำหรับคนเดินเท้า และร้อยละ 96 สำหรับผู้ใช้จักรยาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าถนนในประเทศไทยยังไม่เอื้อต่อความปลอดภัยสำหรับผู้ขับขี่จักรยานยนต์ จักรยาน และคนเดินเท้า

ตัวอย่างของถนนในประเทศไทย ที่ประเมินตามเกณฑ์ของ International Road Assessment Program (iRAP)

ถนนสีลม มุ่งหน้าทิศตะวันตก จากถนนพระรามสี่ ไปยังซอยพัฒนาพงศ์2 (0.85กม.)

ถนนอโศกมนตรี มุ่งทิศใต้ จากถนนเพชรบุรีไปยังสุขุมวิท (1.4 กม.)

ที่มา: Global Road Safety Facility and International Road Assessment Programme (iRAP)

การใช้ความเร็วที่ปลอดภัย มีกฎหมายที่ว่าด้วยความเร็ว ภายใต้พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มีการจัดทำเส้นชะลอความเร็ว การกำหนดให้มีการติดตั้งระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (GPS) สำหรับรถโดยสารสาธารณะและรถบรรทุกตั้งแต่สิบล้อขึ้นไป เพื่อสามารถตรวจสอบความเร็วของรถ ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูล GPS ของกรมการขนส่งทางบก พบว่า ระดับความเร็วที่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดและจำนวนครั้งของการใช้ความเร็วเกินกว่ากำหนด มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องทุกเดือนในปี 2560

อย่างไรก็ตาม กฎหมายการจำกัดความเร็วของประเทศไทยค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีรายได้สูง และประเทศที่มีมาตรฐานการออกแบบและก่อสร้างถนนสูงกว่าไทย อาทิ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา รวมถึงหลายๆ ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีอัตราเร็วตามกฎหมายที่ค่อนข้างต่ำกว่าไทย

ตาราง 17 การเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ

ประเทศ	ความเร็วสูงสุด (กม./ชม.)			กำหนดให้ผู้นั่งตอนหลัง คาดเข็มขัดนิรภัย	เบาะนิรภัยสำหรับ เด็กในรถยนต์
	สูงสุดในเขตเมือง	สูงสุดในเขตชนบท	บนทางหลวงพิเศษ ระหว่างเมือง		
ภูมิภาคอาเซียน					
ไทย	80	90	120	ไม่มี	ไม่มี
เวียดนาม	50	80	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
กัมพูชา	40	90	100	ไม่มี	มี
มาเลเซีย	90	90	110	ไม่มี	ไม่มี
สิงคโปร์	70	ไม่มี	90	มี	มี
ลาว	40	90	ไม่มี	ไม่มี	มี
อินโดนีเซีย	70	100	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ฟิลิปปินส์	40	80	ไม่มี	มี	ไม่มี
เมียนมาร์	48	80	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
ประเทศที่มีรายได้สูงและมีมาตรฐานด้านความปลอดภัยทางถนนสูง					
ญี่ปุ่น	60	60	100	มี	มี
สหราชอาณาจักร	48	96	112	มี	มี
สหรัฐอเมริกา	32-105	40-121	105-121	มี	มี

ที่มา: การประเมินความปลอดภัยทางถนนในเชิงกฎหมายและเชิงสถาบันประเทศไทย องค์การอนามัยโลก 2559

สรุปและข้อเสนอแนะ

อุบัติเหตุทางถนนเป็นเรื่องที่สามารถป้องกันและลดความสูญเสียได้ ภายใต้แนวทางระบบที่ปลอดภัย (Safe System Approach) ที่คำนึงถึงข้อจำกัดและความผิดพลาดของมนุษย์อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ โดยมีแนวทาง คือ ผู้ใช้ถนนที่ปลอดภัย ถนนที่ปลอดภัย ยานพาหนะที่ปลอดภัย และการใช้ความเร็วที่ปลอดภัย โดยมีข้อเสนอแนะแนวทาง ดังนี้

- **ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางถนนให้ได้ระดับ 3 ดาวตามแนวทางสากล** โดยตรวจสอบและปรับปรุงเส้นทางถนน ทั้งถนนที่มีการสัญจรเดิมที่ควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยต่อการสัญจรทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ จักรยาน และที่คนเดิน อาทิ การมีสัญญาณการจราจร มีการแบ่งเส้นทางรถยนต์ รถจักรยานยนต์ จักรยาน และที่คนเดินอย่างเหมาะสมและชัดเจน การติดตั้งไฟส่องสว่างที่เพียงพอ รวมทั้งลดการจำกัดความเร็วให้เหมาะสมกับสภาพถนน สำหรับการสร้างถนนเส้นใหม่ ควรมีการกำหนดให้การก่อสร้างได้มาตรฐานอย่างน้อยถนนระดับ 3 ดาวขึ้นไป ตามหลักเกณฑ์ของ iRAP

- **บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดทั้งปี** มุ่งเน้นในเรื่องการใช้ความเร็วตามกฎหมายกำหนด การดื่ม/เมาไม่ขับ การใช้อุปกรณ์ที่กฎหมายบังคับ เช่น การสวมหมวกนิรภัย การคาดเข็มขัดนิรภัย การติดตั้ง GPS กับรถโดยสารสาธารณะและรถบรรทุกทุกคัน การดัดแปลงตัวรถ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน อาทิ เครื่องติดตามและแสดงผลความเร็วของยานพาหนะบนถนนสายสำคัญและจุดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง

- **ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุบนถนน** โดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยงหรือที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่น ผู้ขับขี่รถบรรทุกและรถโดยสารสาธารณะ โดยนำระบบ AI ช่วยแจ้งเตือนผู้ขับขี่รถ ผู้ดูแลระบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เมื่อผู้ขับมีพฤติกรรมเสี่ยงที่อันตรายขณะขับขี่ เช่น การใช้ความเร็วเกินกำหนด คนขับอยู่ในสภาวะง่วงนอน ไม่มีสมาธิ การใช้โทรศัพท์ระหว่างขับขี่ เพื่อป้องกันก่อนเกิดอุบัติเหตุ

- **สนับสนุนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการดำเนินการสร้างระบบความปลอดภัยทางถนนในพื้นที่** โดยการสำรวจถนนและปรับปรุงแก้ไขสิ่งกีดขวางถนนที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การดูแลต้นไม้ การลดจุดอับสายตา การติดตั้งป้ายไฟสัญญาณ ตลอดจนให้ข้อมูลระบุจุดเสี่ยงและตรวจประเมินความปลอดภัย รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคนในชุมชนในการขับขี่ปลอดภัยและการให้ความช่วยเหลือหากมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น ตลอดจนรณรงค์และปลูกฝังจิตสำนึก เสริมสร้างพฤติกรรมด้านความปลอดภัยทางถนนให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน

- พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุอย่างละเอียด เป็นระบบและเป็นเอกภาพ เพื่อให้สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลกลางของประเทศ ที่ครอบคลุมข้อมูลในทุกมิติ โดยเฉพาะเป็นข้อมูลการสอบสวนสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุระดับกลางและระดับเจาะลึกซึ่งครอบคลุมทั้งการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน การสูญเสียสิ่งก่อสร้างถนน ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดอุบัติเหตุ อาทิ สภาพ/ลักษณะของถนน สิ่งกีดขวางข้างทาง ทิศนวิสัยในระหว่างขับขึ้น จุดตัดของถนน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สภาพปัญหา และการกำหนดมาตรการแก้ไขได้ตรงประเด็น โดยเฉพาะในเส้นทาง/พื้นที่/ชุมชนที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

- ผลักดันให้มีหน่วยงานหลักในการประสานงานด้านความปลอดภัยทางถนนที่สามารถบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาศึเครือข่ายจากทุกภาคส่วน ทั้งในเรืองงบประมาณ แผนงาน โครงการ การติดตามประเมินผล ตลอดจนระบบข้อมูล รวมทั้งการพัฒนากลไกการจัดการความปลอดภัยทางถนนระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการลดอัตราการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)														
องค์ประกอบหลัก	2559				2560				2561				2562	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
1. คุณภาพของคน														
การมีงานทำ ^{1/}														
การมีงานทำ (พันคน)	37,684	37,393	38,263	37,430	37,443	37,538	37,647	37,205	37,361	37,884	38,301	37,911	37,703	37,782
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	0.97	1.08	0.94	1.00	1.21	1.22	1.19	1.12	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)														
- รวม	0.97	1.08	0.94	0.97	1.21	1.24	1.19	1.12	1.24	1.07	0.96	0.93	0.92	0.98
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.45	0.42	0.41	0.47	0.62	0.53	0.45	0.57	0.60	0.47	0.40	0.40	0.43	0.35
- มัธยมศึกษาตอนต้น	1.35	1.41	0.98	1.34	1.27	1.57	1.47	1.27	1.62	1.13	1.07	1.07	1.20	1.12
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.17	1.33	0.91	1.07	1.64	1.41	1.21	1.22	1.53	1.22	1.09	1.15	0.95	1.21
- อาชีวศึกษา	1.90	1.70	1.22	1.44	2.25	2.51	1.61	1.45	2.03	1.90	1.15	1.31	1.34	2.05
- วิชาชีพชั้นสูง	1.27	2.13	1.51	1.17	2.34	2.63	2.47	1.89	2.18	2.42	1.42	1.41	1.71	1.89
- อุดมศึกษา	1.61	1.98	2.24	1.75	1.91	2.02	2.40	2.07	1.96	1.90	2.11	1.85	1.56	1.78
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน)	292.9	351.8	217.3	237.4	335.6	350.1	271.4	256.0	335.7	282.5	319.0	232.8	335.8	239.2
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)														
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)														
- รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	46.75	46.62	46.83	45.78	45.80	45.49	45.36	45.06	45.68	45.01	44.96	44.81	44.24	43.96
- มัธยมศึกษาตอนต้น	16.13	16.04	16.28	16.45	16.39	16.38	16.85	16.88	16.56	16.69	16.89	16.73	17.06	16.65
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	12.61	12.56	12.42	12.77	12.64	12.77	12.61	12.75	12.77	12.94	13.07	13.20	13.34	13.55
- อาชีวศึกษา	3.57	3.69	3.71	3.65	3.71	3.60	3.76	3.66	3.52	3.62	3.69	3.65	3.47	3.66
- วิชาชีพชั้นสูง	4.89	5.04	5.01	5.14	4.99	5.22	5.18	5.16	5.15	5.28	5.17	5.27	5.37	5.48
- อุดมศึกษา	16.05	16.04	15.74	16.21	16.46	16.54	16.25	16.49	16.32	16.46	16.23	16.34	16.52	16.70
สุขภาพ														
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{2/}														
- บอดี้แอกเสบ	65,661	45,244	72,851	61,455	65,600	53,992	79,748	68,401	74,881	58,699	90,160	59,861	72,817	51,005
- ไข้เลือดออก	14,840	7,874	25,744	15,473	7,060	9,170	32,410	5,321	6,830	24,029	35,564	20,499	15,482	31,426
- มือ เท้า และปาก	10,066	19,012	39,589	11,243	15,746	18,248	28,213	7,982	10,079	14,626	32,718	12,585	9,158	12,652
- ไข้หวัดใหญ่	43,634	14,135	58,535	53,058	20,192	18,930	102,122	50,567	40,995	25,698	73,042	43,628	132,787	60,518
- บิด	1,820	1,841	1,887	1,178	1,416	1,501	1,146	784	1,132	965	741	561	627	702
- หัด	221	271	466	730	1,398	711	591	485	630	632	1,186	3,108	1,756	1,051
- ฉีหนู	446	401	671	777	575	601	1,166	1,132	402	637	932	569	457	486
- ไข้สมองอักเสบ	179	187	231	175	251	210	211	143	182	231	200	132	240	178
- อหิวาตกโรค	41	2	7	1	2	2	2	2	0	2	2	1	5	4
- ไข้กาฬหลังแอ่น	6	5	4	2	5	9	8	6	1	9	3	7	4	4
- พิษสุนัขบ้า	4	2	5	2	1	4	2	4	7	3	3	2	0	2
2. ความมั่นคงทางสังคม														
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน) ^{3/}														
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก	14.56	12.49	15.16	23.53	22.75	20.26	19.30	25.44	26.17	25.80	22.92	27.50	27.47	25.16
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	8.26	7.89	7.43	7.16	6.81	6.97	6.85	6.48	6.49	6.71	6.00	6.50	6.39	6.60
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	23.63	22.11	24.76	23.84	18.94	21.25	22.12	21.05	18.87	19.26	19.89	19.91	16.11	15.42
- สัดส่วนคดียาเสพติด	80.57	75.09	87.42	98.81	96.30	94.07	110.98	113.86	117.93	137.09	131.53	136.51	126.53	137.95
การคุ้มครองผู้บริโภค ^{4/}														
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	2,033	1,983	1,744	1,649	1,701	2,807	2,304	2,058	1,766	1,661	2,191	1,823	2,732	5,839
- กรณีสัญญา	727	795	509	606	548	1,380	928	851	660	795	1,072	664	1,170	1,050
- กรณีฉลาก	704	559	387	360	618	472	486	450	522	433	482	434	459	706
- กรณีโฆษณา	457	373	298	500	432	827	734	432	330	253	417	439	726	3,432
- กรณีกฎหมาย	25	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	120	244	550	183	103	128	156	325	254	180	220	286	377	651
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	11,666	10,555	12,438	12,670	12,071	12,681	9,432	11,127	11,082	14,879	13,684	12,859	11,759	11,579

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
1. คุณภาพของคน											
การมีงานทำ											
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) ^{6/}	208,294	203,072	216,435	215,823	228,623	235,077	242,394	249,926	260,213	272,477	281,522
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ) ^{7/}	98.19	98.13	98.43	98.83	98.81	98.81	98.70	98.62	98.50	98.32	98.52
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ) ^{7/}	1.38	1.49	1.04	0.68	0.66	0.72	0.84	0.88	0.99	1.18	1.05
การทำงานต่ำกว่าระดับ (พันคน) ^{6/}	508	605	521	383	347	336	256	273	275	303	292
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สพ.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)											
สุขภาพ ^{8/}											
อัตราผู้ป่วยนอก (ต่อประชากรพันคน)	2,436	2,639	2,816	2,948	3,116	2,917	2,837	3,160	3,733	3,691	
อัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)											
- มะเร็ง และเนื้องอกทุกชนิด	629	613	784	821	862	902	829	1,026	1,083	1,117	
- หัวใจ	750	793	845	936	955	887	845	1,012	1,027	810	
- เบาหวาน	676	736	793	849	868	1,081	1,033	1,233	1,293	1,345	
- ความดันโลหิต	861	981	1,059	1,187	1,246	1,622	1,561	1,901	2,009	2,091	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ความหลงผิด (ต่อประชากรแสนคน)	47	50	57	64	63	83	79	92	95	98	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (ต่อประชากรแสนคน)	20	26	31	34	35	43	45	55	58	61	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	61	61	56	60	54	46	39	44	42	42	
ภาวะแปรปรวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	46	49	57	61	62	60	51	72	76	90	
ประชากร											
อัตราส่วนภาระพึ่งพิง (ร้อยละ) ^{9/}	48.43	48.11	55.22	55.47	55.83	56.29	56.85	57.50	58.24	59.06	59.97
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) ^{10/}	20.43	17.88	16.37	13.22	12.64	10.94	10.53	7.21	8.61	7.87	
การศึกษา											
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ^{11/}											
- ประถมศึกษา	104.83	104.00	104.30	103.50	104.00	102.72	102.24	102.40	102.74	101.54	
- มัธยมศึกษาตอนต้น	95.62	94.87	98.01	98.43	97.65	96.75	97.13	98.71	96.77	96.40	
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	68.14	69.57	71.68	72.18	73.18	75.07	77.29	78.45	78.57	78.73	
- อุดมศึกษา (ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	60.47	56.21	46.21	47.18	51.85	46.48	46.22	48.17	47.72	49.13	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป ^{12/}	8.0	8.1	8.2	8.2	8.0	8.0	8.1	8.5	8.5	8.6	8.6
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี ^{13/}	8.8	8.9	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.3	9.4	9.5	9.6
- ชาย	8.9	9.0	9.1	9.2	8.9	8.9	9.0	9.3	9.3	9.4	9.5
- หญิง	8.7	8.9	9.0	9.1	8.8	8.9	9.0	9.4	9.5	9.6	9.7
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป ^{13/}	4.4	4.4	4.6	4.7	4.5	4.7	4.8	5.0	5.0	5.0	5.1
- ชาย	5.1	5.1	5.3	5.4	5.1	5.3	5.4	5.6	5.7	5.7	5.7
- หญิง	4.0	3.9	4.1	4.2	4.1	4.3	4.3	4.5	4.5	4.5	4.6
2. ความมั่นคงทางสังคม											
สถาบันครอบครัว											
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) ^{14/}	98.86	99.70	99.78	99.84	99.53	99.71	99.64	99.59	99.62	99.69	99.73
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) ^{15/}	63.97	63.18	63.08	65.17	68.31	65.58	65.53	65.34	67.98	0.00	
หลักประกันทางสังคม											
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ ^{16/}	99.16	99.47	99.36	99.95	99.90	99.87	99.84	99.92	99.95	99.95	99.94
- ประกันสังคม	15.73	15.34	15.60	15.91	15.99	16.54	16.83	17.18	17.67	17.95	18.47
-สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8.00	7.90	7.75	7.77	7.69	7.80	7.62	7.37	7.21	7.48	7.63
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	75.06	75.86	75.20	75.28	75.27	74.61	73.48	73.71	73.44	72.84	72.16
- สิทธิสวัสดิการพนักงานส่วนท้องถิ่น	-	-	-	-	-	0.15	0.87	0.93	0.93	0.92	0.94
- สิทธิอื่นๆ	0.37	0.37	0.81	1.00	0.95	0.93	1.03	0.73	0.70	0.76	0.73
- สิทธิว่าง (ผู้ยังไม่ลงทะเบียนสิทธิ)	0.84	0.53	0.64	0.05	0.10	0.13	0.16	0.08	0.05	0.05	0.06
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน ^{17/}	24.65	24.53	25.11	27.07	29.70	31.56	35.32	35.77	36.69	38.44	41.62
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)											
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก ^{18/}	18.20	16.90	11.90	14.15	11.84	11.29	9.99	9.89	10.61	13.49	12.57
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ^{18/}	52.80	51.40	45.80	39.76	40.03	36.97	37.26	25.92	31.46	27.72	26.26
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ^{18/}	106.00	93.70	88.90	78.88	79.72	77.40	72.70	75.80	96.57	85.24	76.61
สัดส่วนคดียาเสพติด ^{18/}	320.00	371.60	416.40	539.91	596.19	719.39	558.68	249.43	349.94	424.55	534.38
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมดที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศ ^{4/}	14.06	13.57	12.62	11.77	19.98	20.37	17.52	19.03	20.02	17.95	

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี) ต่อ

องค์ประกอบหลัก	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
การคุ้มครองผู้บริโภค^{5/}											
จำนวนเรื่องร้องเรียน (ราย)	4,504	6,818	6,574	7,427	9,489	7,093	6,638	7,118	7,409	8,870	11,236
- กรณีสัญญา	1,758	2,794	2,362	2,927	3,547	2,729	2,571	2,875	2,637	3,707	3,191
- กรณีฉลาก	1,540	2,827	2,835	3,121	3,876	2,631	2,352	2,552	2,010	2,026	1,871
- กรณีโฆษณา	892	1,072	1,354	1,257	2,013	1,033	1,515	1,119	1,628	2,425	1,439
- กรณีกฎหมาย	0	0	0	5	38	624	69	6	37	0	0
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	314	125	23	117	15	76	131	566	1,097	712	940
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 (ราย)	16,808	34,804	53,341	61,242	60,982	41,773	38,701	49,708	47,329	45,311	52,504
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน											
พฤติกรรมในการบริโภค											
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	88.36	87.90	88.32	88.07	88.30	88.07	87.90	87.20	87.10	86.97	86.60
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) ^{19/}	11.64	12.10	11.68	11.93	11.70	11.93	12.12	12.89	12.90	13.03	13.40
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	32.04	-	31.53	-	32.22	32.29	34.00	-	28.40	-
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) ^{20/}	-	20.70	-	21.36	-	19.94	20.72	19.90	-	19.10	-
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน											
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) ^{21/}	-	2.90	-	-	-	-	-	3.19	-	-	-
- การอ่านหนังสือ (รวมถึงพิมพ์/วารสารทางอินเทอร์เน็ต)	-	1.00	-	-	-	-	-	1.11	-	-	-
- การดูโทรทัศน์	-	2.70	-	-	-	-	-	3.00	-	-	-
- การดูวิดีโอ	-	2.50	-	-	-	-	-	2.07	-	-	-
- การฟังรายการวิทยุ	-	1.60	-	-	-	-	-	1.64	-	-	-
- การท่องอินเทอร์เน็ต	-	1.90	-	-	-	-	-	2.03	-	-	-
- การฟังสื่ออื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	1.26	-	-	-
จำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้ Internet (ล้านคน) ^{22/}	10.96	12.33	13.80	14.80	16.60	18.30	21.70	24.59	29.80	33.40	36.00
4. สิ่งแวดล้อม											
สารอันตราย											
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน) ^{23/}	29.40	39.64	79.96	65.36	68.13	62.38	21.42	20.36	n.a.	n.a.	n.a.
ขยะ											
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	23.93	24.11	24.22	25.35	24.73	26.77	26.19	26.85	27.06	27.37	27.82
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.20	3.22	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	4.19	4.21	4.88	4.85
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะใน กทม. (ล้านตัน) ^{23/}	3.20	3.22	3.20	3.37	4.01	4.13	3.94	3.70	3.73	3.88	3.93
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (ล้านตัน) ^{23/}	3.13	3.07	3.16	3.41	3.57	3.30	2.69	3.45	3.51	n.a.	n.a.
มลพิษทางอากาศ											
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน มคก./ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.) ^{23/}	47.90	42.50	37.80	38.10	38.20	41.00	41.30	38.20	38.38	35.43	46.29

ที่มา: 1/ 7/ รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
2/ สำนักระบาควทยา กรมศุภคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
3/ ข้อมูลสถิติคือข้อมูลและข้อมูลการรวมจากศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 และ พ.ศ. 2553-2583
ประมาณโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4/ กลุ่มงานข้อมูลและข้อสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
5/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166 สคป. ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)
6/ ข้อมูล GDP chain volume measures [reference year = 2002] (original) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
8/ สถิติสาธารณสุข กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข
ตั้งแต่ปี 2556 ได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเก็บข้อมูลจาก 75 กลุ่มโรค เป็น 298 กลุ่มโรค
9/ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ตั้งแต่ปี 2553 การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
10/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประมวลผลโดยกองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สคช.
11/ สถิติการศึกษาฉบับย่อ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
12/13/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของชนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ข้อมูลตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป จากการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
14/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
15/ กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
16/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข
17/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
18/ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย
19/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
20/ การสำรวจพฤติกรรมสุขภาพและการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547, 2550, 2554 และ 2557 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2552, 2556 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ปี 2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป) ทำการสำรวจทุก 2 ปี
21/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2547, 2552 และ 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทำการสำรวจทุก 5 ปี
22/ ข้อมูลปี 2545-2551 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ. 2552-2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติ
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
23/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. 2562. จำนวนผู้สมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง และการบรรจุงาน.
- กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2562. รายงานสถานการณ์น้ำเขื่อนต่างๆ.
- กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา. 2019. รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons (TIP) Report) 2019.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2562. รายงานผลการจัดระดับประเทศไทยในรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ประจำปี 2562.
- กระทรวงพาณิชย์. 2562. ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปและดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานของประเทศ.
- กลุ่มประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม. 2562. ข่าวประชาสัมพันธ์ 29 มกราคม 2562.
- _____. 2561. ข่าวกรมการขนส่งทางบก สิงหาคม 2561.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2562. สถิติสถาบันการเงิน.
- _____. 2562. หนี้สินครัวเรือน (สินเชื่อกับสถาบันการเงิน).
- พัชรพร ลิ้มพัฒน์ไพบูลย์ และคณะ. 2561. “หุ่นยนต์ในภาคอุตสาหกรรม: กระแสใหม่ที่แรงงานต้องกังวลจริงหรือ”.
- มูลนิธิไทยโรดส์ และศูนย์วิจัยอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. 2562. รายงานสถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย 2559–2560.
- แมนพาวเวอร์กรุ๊ป ประเทศไทย. 2562. “Employee Perspective 4.0”.
- วิโรธ สันติประภพ. 2562. ปาฐกถาพิเศษ “Formulating for the future of corporate Governance” in Finance and Beyond National Director Conference 2019, เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2562.
- ศูนย์ข้อมูลข้อเสนอแนะ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2562. สถิติคดีจราจรทางบก เมษายน–มิถุนายน 2562.
- _____. 2562. สถิติคดีอาญา เมษายน–มิถุนายน 2562.
- ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. 2562. Press Release จัดประชุมวิชาการบุหรี่กับสุขภาพ ครั้งที่ 18 กระตุ้นเตือน “บ้านต้องปลอดควันบุหรี่ 100%”.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข. 2562. สถานการณ์การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระทรวงยุติธรรม. 2562. สถิติเรื่องร้องเรียน เมษายน–มิถุนายน 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. 2562. “ผลการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกฤษฎีกามนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.”
- สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. 2559. รายงานของคณะกรรมการวิสามัญขับเคลื่อนการปฏิรูประบบความปลอดภัยทางถนน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูป เรื่อง การปฏิรูประบบความปลอดภัยทางถนน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2562. การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2561.
- _____. 2562. ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2562. ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และบุหรี่ยี่.
- _____. 2562. สถิติบัญชีประชาชาติของประเทศไทย.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สำนักงานกฤษฎีกามนตรี. 2562. “เข็ม” สำนวนจรรยาบรรณการอ่านและความเปลี่ยนแปลง 10 ปี ทศวรรษแห่งการอ่าน พ.ศ. 2552–2561.
- สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2562. รายงานสถานการณ์โรคที่เฝ้าระวังทางระบาดวิทยา.
- สำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2560. จำนวนและอัตราตายโรคไม่ติดต่อ ปี 2560.
- สำนักโรคเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2561. สถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในไทย ปี 2561.
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. 2562. สถานการณ์การตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น.
- _____. 2562. สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2560.
- องค์การอนามัยโลก. 2559. การประเมินความปลอดภัยทางถนนในเชิงกฎหมายและเชิงสถาบันประเทศไทย.
- Global Road Safety Facility and International Road Assessment Programme (iRAP). 2016. Baseline iRAP Assessment Technical Report (TH). Bloomberg Initiative for Global Road Safety (BIGRS) 2015–2019 Bangkok, Thailand.
- International Road Assessment Programme (iRAP). 2019. Vaccines for Roads.
- Marco Lombardi, Madhusudan Mohanty and Ilhyock Shim. 2017. The real effects of household debt in the short and long run, Bank of International Settlement, [online] <https://www.bis.org/publ/work607.pdf>.
- World Health Organization. 2018. Global Status Report on Road Safety 2018.

<http://social.nesdb.go.th/social/>

การเผยแพร่ที่จะมาถึง

กันยายน 2562	ตุลาคม 2562	พฤศจิกายน 2562	ธันวาคม 2562
- รายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2562 - รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ปี 2561		รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2562	
มกราคม 2563	กุมภาพันธ์ 2563	มีนาคม 2563	เมษายน 2563
	รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2562		
พฤษภาคม 2563	มิถุนายน 2563	กรกฎาคม 2563	สิงหาคม 2563
รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2563			รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสอง ปี 2563

กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม (กขส.)
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ผู้ประสานงาน/ Contact persons
 หากต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาสอบถามได้ที่
 E-mails : Nipha@nesdb.go.th
 หรือ
 โทร. 0-2280-4085 ต่อ 3605